

יד מהרש"א
מסכת כתובות
פרק בתולה נשאת
חלק ב'
דף ה:-דף י.

מפתח

דף ה:.....	3
תד"ה מהו לבעול ותד"ה לדם הוא צריך ותד"ה את"ל הלכה כר' יהודה תד"ה האי מסוכרייתא דנזייתא ובא"ד דהיכי דמי.....	3
דף ו:.....	15
תד"ה האי מסוכרייתא דנזייתא ובא"ד היכי דמי.....	15
תד"ה מאי לאו דאי לא בעיל ותוספות דף ו: ד"ה מאי קמ"ל.....	16
תד"ה מאי קמ"ל.....	20
עיינן בד"ה שלפני זה.....	20
דף ו:.....	21
תד"ה מאי לאו דטריד ותד"ה והני תנאי.....	21
אלא מעתה.....	26
תד"ה ואם להוציא ממנה ליחה פטור ובא"ד ועוד דמדבר שאין מתכוין.....	27
דף ז:.....	28
בא"ד ועוד.....	28
גמרא ביו"ט שרי.....	29
גמרא ואיבעית אימא.....	30
תד"ה מתוך שהותרה ובא"ד אבל עירובי תחומין ובא"ד הא דקאמר וד"ה אלא מעתה.....	31
דף ז:.....	33
תד"ה שנאמר ויקח.....	33
דף ח:.....	34
תד"ה שהכל ברא לכבודו.....	34
דף ח:.....	36
תד"ה כי תניא האי ותד"ה אלא.....	36
דף ט:.....	43
גמרא התם אונס הוה.....	43
תד"ה האומר פתח פתוח.....	46
תד"ה ואי בעית.....	47
תד"ה ומי אמר ר' אלעזר הכי ותד"ה קינוי וסתירה אין עדים לא.....	50
דף ט:.....	53
תד"ה כל היוצא למלחמת בית דוד.....	53
תד"ה אי למיתב ובא"ד משום דבאותו מנה.....	55
תד"ה מאי לאו.....	61
תד"ה נאמן להפסידה כתובתה.....	65
תד"ה לא דקא טעין טענת דמים.....	67
דף י:.....	70
תד"ה חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה.....	70
תד"ה מברכתא.....	73
דף י:.....	75
תד"ה בתולה.....	75
דף יא:.....	76
תד"ה מטבילין.....	76

דף ה:

תד"ה מהו לבעול ותד"ה לדם הוא צריך ותד"ה את"ל הלכה כר' יהודה תד"ה האי מסוכרייתא דנזייתא ובא"ד דהיכי דמי

(1) הקדמה א

(א) ברייתא דף ג :

(i) מפרישין את החתן מן הכלה לילי שבת תחלה מפני שהוא עושה חבורה

(ב) ברייתא דף ד.

(i) לא יבעול בע"ש כלומר בליל שבת מפני שעושה חבורה

(2) הקדמה ב' -- כללי מקלקל בשבת

(א) מקלקל בחובל ומבעיר

(i) לר' שמעון חייב

(ii) לר' יהודה פטור אבל אסור

(iii) ולהלן נפרש דבסוגיא דידן לר' יהודה מותר אף לכתחלה

(ב) מקלקל במלאכות אחרות

(i) לכולי עלמא פטור אבל אסור

(ii) ולהלן נפרש דבסוגיא דידן מותר אף לכתחלה

(3) הקדמה ג' -- כללי דבר שאין מתכוין בשבת

(א) ר' יהודה

(i) דבר שאין מתכוין אסור

(ב) ר' שמעון

(i) דבר שאין מתכוין מותר

(ii) חוץ מפסיק רישי' דאסור

(4) הקדמה ד' -- כללי חובר חבורה בשבת ועושה פתח בשבת

(א) חובר חבורה בשבת חייב

(i) חוץ מהיכא דמיפטר

(1) לר' שמעון באופן דאינו מתכוין

(2) לר' יהודה באופן דמקלקל הוא אצל חבורה

(ב) עושה פתח בשבת חייב משום בונה

(i) חוץ מהיכא דמיפטר

(1) לר' שמעון באופן דאינו מתכוין

(2) בין לר' שמעון בין לר' יהודה באופן דמקלקל הוא אצל הפתח

(5) הקדמה ה'

(א) מלאכה שאין צריכה לגופה

(i) ר' שמעון

(1) מותר לגמרי בדאיכא צער כדנבאר להלן

(2) ובאופנים אחרים פטור אבל אסור

(ii) ר' יהודה

(1) חייב

(6) גמרא

(א) איבעיא מהו לבעול בתחלה בשבת

(ב) ללשון א' דם מיפקיד ומיבעיא לי' אלו חייב משום בונה פתח

(i) השתא

(1) אלו לדם הוא צריך

(א) הרי לא מתכוין לפתח ומותר לר' שמעון ואסור לר' יהודה

(2) ואלו מתכוין לפתח

(א) דבין לר' יהודה ובין לר' שמעון ליכא היתר מצד כוונתו

(ב) מכל מקום אלו מקלקל הוא אצל הפתח מותר בין לר' יהודה בין לר' שמעון

(ג) ללשון ב' דם חבורי מיחבר ומיבעיא לי' אלו חייב משום חובר חבורה

(i) השתא

(1) אלו מתכוין להנאת עצמו

(א) הרי לא מתכוין לדם ומותר לר' שמעון ואסור לר' יהודה

(2) ואלו לדם הוא צריך

(א) דבין לר' יהודה ובין לר' שמעון ליכא היתר מצד כוונתו

(ב) מכל מקום אלו מקלקל הוא אצל חבורה מותר לר' יהודה

(7) תוספות ד"ה מהו לבעול בתחלה בשבת

(א) קשיא

(i) הרי קבענו מברייטות דלעיל דאסור לבעול בתחלה בשבת

(ii) ואמאי מיבעיא להו דיכול להיות דמותר לבעול בתחלה בשבת

(ב) תירוץ

(i) בעי היכי הלכתא דאיכא למימר דפליגי בה ר' יהודה ור' שמעון

(ii) ודהני ברייתות אתיא אליבא דמאן דאין הלכה כמותו

(8) מהרש"א ד"ה מהו לבעול

(א) קשיא

(i) ללישנא א' דדם מיפקיד פקיד

(ii) היאך מיבעיא להו אלו מתקן הוא אצל הפתח או מקלקל הוא אצל הפתח

(iii) הרי מוכרח דס"ל דמתקן הוא אצל הפתח

(iv) דאלו מקלקל הוא אצל הפתח

(1) קבענו דמותר בין לר' יהודה בין לר' שמעון

(א) דדיקא במקלקל בחבורה ס"ל ר' שמעון דחייב

(2) ונמצא דהני ברייתות לא ס"ל לא כר' יהודה ולא כר' שמעון

(ב) תירוץ

(i) אין הכי נמי אשר ללישנא א' מוכרח דמתקן הוא אצל הפתח

(ii) ולא מייתי לה להך איבעיא לגבי מקלקל אלא מחמת לשון ב'

(iii) דללשון ב' מיבעיא שפיר אלו מקלקל הוא אצל החבורה

(iv) דהרי יכול להיות

(1) דהני ברייתות אתיא כר' שמעון

(א) וסבירא להו דלדם הוא צריך ולכן אף לר' שמעון ליכא היתר מצד כוונתו

(ב) ואף אלו מקלקל הוא אצל חבורה מ"מ אסור לר' שמעון דס"ל דמקלקל בחבורה חייב

(9) רש"י

(א) הקדמה

(i) קבענו ללשון א' אשר אי לא מתכוין לפתח מותר לר' שמעון דס"ל דבר שאין מתכוין מותר

(ב) קשיא

(i) הרי פסיק ריש' דיעשה פתח

(ii) וקבענו דבפסיק ריש' ס"ל ר' שמעון דדבר שאין מתכוין אסור

(ג) תירוץ רש"י

(i) יש שבקיאין בהטי' ואין דם יוצא וליכא פתח

(ii) אשר בגלל כך ליכא פסיק ריש'

(10) תוספות ד"ה לדם הוא צריך

(א) קשיא לרש"י

(i) לתרץ קושיית רש"י מספיק לומר דיש בקיאין בהטי' ואין עושין פתח

(ii) ואמאי הוצרך רש"י להוסיף דאינו מוציא דם

(11) מהרש"א ד"ה לדם הוא צריך

(א) מצינן להקשות קושיית רש"י אף ללשון ב' כזה:

(i) קבענו ללשון ב' דאם אינו מתכוין לדם מותר לר' שמעון דס"ל דבר שאין מתכוין מותר

(ii) קשיא

(1) הרי פסיק ריש' דיוציא דם

(2) ובפסיק ריש' מודה ר' שמעון דדבר שאין מתכוין אסור

(ב) ולתרץ קושיא זו שפיר איצטריך לרש"י למימר דאותן הבקיאין בהטי' אינן מוציאין דם

12) המשך הגמרא אליבא גרסת הספרים

(א) ללשון א' דדם מיפקיד פקיד

(i) אף אלו מקלקל הוא אצל הפתח

(ii) מ"מ חייב אליבא דר' שמעון דס"ל דמקלקל **בחבורה** חייב

13) רש"י

(א) קשיא

(i) הרי בלשון א' אנן קיימין דאית לה דדם מיפקיד פקיד וליכא **חבורה** אלא בונה פתח

(ii) ולגבי מקלקל אצל הפתח אף ר' שמעון ס"ל דפטור כדקבענו

(ב) תירוץ

(i) מוכרח דלא גרסינן לגרסת הספרים

14) תוספות ד"ה מקלקל הוא אצל הפתח

(א) קשיא

(i) אמאי אמרת ללשון א'

(1) דמחמת דס"ל ר' יהודה דמקלקל בחבורה פטור

(2) שרי אליבא לבעול בתחלת בשבת אלו מקלקל הוא אצל חבורה

(ii) הרי לא קאמר ר' יהודה אלא דמקלקל פטור אבל מ"מ אסור לכתחלה

15) מהרש"ל

(א) מהא דבתוך דבריהם קורין תוספות למקלקל אליבא דלשון א' "מקלקל **בחבורה**"

(ב) מוכרח דתוספות סבירא להו

(i) דלא זו בלבד בחבורה ממש אלא אף זו כל קלקול באדם מקלקל בחבורה חשיב

(ג) נמצא

(i) דנייחא לן גרסת הספקים דלר' שמעון אף ללשון א' קלקול אצת הפתח מקלקל בחבורה חשיב וחייב

(ii) ודתוספות ס"ל כגרסת הספרים ודלא כרש"י

16) מהרש"א

(א) פליג על מהרש"ל וס"ל דלא מחייב ר' שמעון אלא במקלקל בחבורה ממש

(ב) ורש"י צודק שלא למיגרס גרסת הספרים

(ג) ואף תוספות כרש"י סבירא להו דהיינו שלא כגרסת הספרים

(ד) והיינו טעמא דבד"ה מקלקל הוא אצל הפתח משתמשים תוספות בקושייתן בלשון מקלקל בחבורה

(ה) משום דקושייתן עולה בין ללשון א' בין ללשון ב' ומשתמשים בלשון חבורה לגבי לשון ב'

(i) ללשון א' מקשין

(1) אמאי אמרו

(א) דאלו מקלקל הוא אצל הפתח

(ב) אז בין לר' יהודה בין לר' שמעון מותר לבעול בתחלה בשבת

(ג) הרי בין לר' יהודה בין לר' שמעון אע"ג דמקלקל פטור מ"מ אסור לכתחלה

(ii) ללשון ב' מקשין

(1) אמאי אמרו

(א) דאלו מקלקל הוא אצל חבורה

(ב) אז לר' יהודה מותר לבעול בתחלה בשבת

(ג) הרי אף לר' יהודה דאית לי' דמקלקל פטור בחבורה מ"מ אסור לכתחלה

(17) המשך תוספות ד"ה מקלקל הוא אצל הפתח

(א) תירוץ לקושייתן אהא דבסוגיא דידן משמע דמקלקל מותר לכתחלה

(i) היינו טעמא דבסוגיא דידן במקלקל מותר אף לכתחלה

(ii) משום דמצרפין לקולא דמקלקל קולא דעושה מצוה של בעילת מצוה

(18) המשך גמרא

(א) רב

(i) מותר לבעול בתחלה בשבת

(ii) ועכשיו נוקטין דטעמי' דס"ל כר' שמעון דדבר שאין מתכוין מותר

(ב) שמואל

(i) אסור לבעול בתחלה בשבת

(ג) קשיא לרב

(i) הרי משמיל' דרב אמרו דמסוכרייתא דנזייתא אסור להדוקה ביום טוב

(ii) ונבאר להלן דמזה מוכח דרב ס"ל דדבר שאין מתכוין אסור

(iii) הרי דלא ס"ל כר' שמעון

(ד) תירוץ

(i) לעולם ס"ל רב כר' שמעון דדבר שאין מתכוין מותר ודלכן מותר לבעול בתחלה בשבת

(ii) ושאני מסוכרייתא דנזייתא דאסור משום דהוי פסיק רישי'

(ה) קשיא

(i) נודע לן ממקום אחר אשר רב גופי' אמר דהלכה כר' יהודה דדבר שאין מתכוין אסור

(ו) תירוץ של המסקנא

(i) צודק דרב ס"ל כר' יהודה דדבר שאין מתכוין אסור

(ii) ואפ"ה מתיר רב לבעול בתחלה בשבת

(1) ללשון א' דדם מיפקיד פקיד

(א) משום דרב ס"ל דמקלקל הוא אצל הפתח

(ב) והלכך בין לר' יהודה ור' שמעון

(i) לא זו בלבד דפטור כבכל מקלקל

(ii) אלא אף זו דמותר לכתחלה לגבי בעילת מצוה כמו שביארנו

(2) ללשון ב' דדם חבורה מיחבר

(א) משום דרב ס"ל דמקלקל הוא אצל חבורה

(ב) וסבר לי' כר' יהודה

(i) דלא זו בלבד דמקלקל בחבורה פטור כבכל מקלקל

(ii) אלא אף זו דמותר לכתחלה לגבי בעילת מצוה כמו שביארנו

(19) תוספות ד"ה האי מסוכרייתא דנזייתא

(א) רבינו תם

(i) פסיק רישי' דלא ניחא לי מותר לר' שמעון

(ii) והי לך הוכחה

(1) דין מזלפין יין על גבי האישים ודין מסוים של הושענא אשר פרטיהם אינן מעניינינו

(2) תרוייהו מותרים לר' שמעון אע"ג דסחיטה שלהן הוי פסיק רישי'

(3) ולכאורה היינו טעמא דהוי פסיק רישי' דלא ניחא לי'

(iii) שאלה

(1) האם מצינו למימר דמלאכת איסור של מסוכרייתא היינו סחיטה ביו"ט

(iv) תשובה

(1) לא

(2) דאלו משום סחיטה נגעו בה

(3) היאך מתרצין בגמרא דמסוכרייתא אסור אף לר' שמעון משום דפסיק רישי'

(4) הרי

(א) פסיק רישי' דסחיטת מסוכרייתא לא ניחא לי'

(ב) וקבענו דפסיק רישי' דלא ניחא לי' מותר לר' שמעון

(ב) ר"י כמבואר במהרש"א

(i) לעולם אימא לך דפסיק רישי' אסור לר' שמעון אף בדלא ניחא לי'

(ii) ושאני מזלפין יין והושענא דמותרין משום מצוה

(iii) ונמצא דיכול להיות דסחיטה הויא מלאכת איסור דמסוכרייתא דנזייתא

(20) מהרש"א ד"ה האי מסוכרייתא

(א) קשיא לר"י

(i) בשלב דב' נקטינן דמסוכרייתא דנזייתא אסור לרב משום דס"ל כר' יהודה דדבר שאין מתכוין אסור

(ii) והקשו לרב דס"ל דמותר לבעול בתחלה בשבת

(iii) אמאי לא תרצו

(1) דשאני בעילה בשבת דמשום מצוה מותר אף לר' יהודה בדבר שאין מתכוין

(2) בדומה לר' שמעון דמשום מצוה מתירין דבר שאין מתכוין בפסיק רישי' במזלפין יין והושענא

(ב) תירוץ

(i) לא התיר ר' שמעון התם אלא בצירוף קולא של "לא ניחא לי" וקולא דמצוה

(ii) והכי נמי לר' יהודה לא יתיר אלא בצירוף קולא אחרת בהדי מצוה

(ג) קשיא

(i) קבענו לעיל

(1) דאלו בעילה מקלקל הוי

(א) אז מצרף ר' יהודה לקולא של מקלקל בהדי קולא של מצוה להתיר בעילה אף לכתחלה

(ב) ואמאי לא תירצו לרב דשאני בעילה בשבת דמותר בצירוף של מצוה ומקלקל

(ד) תירוץ

(i) אין הכי נמי

(1) ולצירוף זה כיוונו בסוף סוגיין

(2) בדמסקי דרב ס"ל דמותר לבעול בתחלה בשבת משום מקלקל

(21) המשך תוספות

(א) שיטת הערוך

(i) האי מסוכרייתא דנזייתא דרב ס"ל דאסור להדוקה ביו"ט

(1) איסור דילי' לאו משום סחיטה

(2) אלא משום דחוששין שמא תיבטל הסתימה אצל הגיגית וייעשה כלי

(ii) ובדומה לדלעיל

(1) מקשן ס"ל דאסור מכח ר' יהודה דדבר שאין מתכוין אסור

(2) תרצן ס"ל דאסור אף לר' שמעון משום דפסיק רישי'

(ב) קושיית ר"י לשיטת הערוך

(i) האיך מצי תרצן לחדש אשר הדוקה זו אסורה משום פסיק רישי'

(ii) הרי ממה נפשך

(1) אם בדעתו לבטלה

(א) אף בלא פסיק רישי' אסורה

(ב) דהרי עושה כלי בכוונה ואסור אפילו לר' שמעון מטעם דהוי דבר שמתכוין אף בלא פסיק רישי'

(2) ואם אין בדעתו לבטלה

(א) לאו פסיק רישי' דהרי יכול להיות שלא יעשנה כלי

(22) מהרש"א בא"ד דהיכי דמי

(א) קשיא

(i) אם בדעתו לבטלה

(1) הוי מצי ר"י להקשות על שיטת הערוך אף למקשן דס"ל דע"כ כר' יהודה אתיא

(2) שהרי מתכוין לעשות כלי ואף לר' שמעון אסורה משום דדבר שמתכוין הוא

(ב) שים לב דאם אין בדעתה לבטלה

- (i) ניהא קושית מקשן דמוכרח דס"ל רב כר' יהודה
(ii) דהרי מקשן אכתי לא אסיק אדעת' דפסיק ריש' הוא
(23) תוספות ד"ה לדם הוא צריך – בדרך הקדמה לסוגיית מלאכה שאין צריכה לגופה

(א) שאלה

(i) מהו משמעות של "לדם הוא צריך"

(ב) תשובה

(i) לרבינו תם

(1) משמעו דצריך להוציא הדם שלא יתלכלך פעם אחרת כשיבעול

(ii) לר"י

(1) משמעו דצריך לדם לראות אם היא בתולה

(ג) נמצא

(i) אשר ללשון א' דדם מיפקיד פקיד ומטעם בונה מיבעיא להו אי מותר לבעול בתחלה בשבת

(1) אלו לדם הוא צריך

(א) ר"ת ור"י תרוייהו ס"ל דבעילה הוי מלאכה שאין צריכה לגופה

(ב) דהרי לדם הוא צריך ולא לבנות פתח

(ii) ואשר ללשון ב' דדם חבורה מיחבר ומטעם עושה חבורה נגעו בה

(1) אלו לדם הוא צריך

(א) לר"ת

(i) בעילה הוי מלאכה שאין צריכה לגופה

(ii) דהרי טוב לו אלו לא הי' דם כל עיקר

(ב) לר"י

(i) בעילה מלאכה שצריכה לגופה היא

(ii) דהרי לדם עצמו הוא צריך

(24) משנה

(א) המפיס מורסא בשבת להוציא ממנה ליחה פטור ומותר לכתחלה

(25) גמרא דידן – קושיית רב אמי כמבואר בתוספות

(א) הקדמה לקושיית רב אמי

(i) שים לב דקושיית רב אמי דלהלן מיוסדת על הנחות מסויימות בשיטת שמואל

(ii) ולהלן נבאר אלו הנחות הללו הכרחיות הן

(ב) קושיית רב אמי לשמואל

(i) חלק א'

(1) נניח דמשנה דמפיס מורסא דס"ל דאם להוציא ממנו ליחה פטור ומותר

(2) היינו מטעם

(א) דכר' שמעון אתיא ומכוח מלאכה שאין צריכה לגופה נגעו בה

(ב) ומותר אף לכתחלה משום צער כדקבענו לעיל

(ii) חלק ב'

(1) נניח לשמואל

(א) דאית לי' דדם מיפקיד פקיד ומשום בונה פתח נגעו בה

(ב) ואית לי' דלדם הוא צריך ולכן עשיית פתח הוי דבר שאין מתכוין

(ג) ואית לי' כר' יהודה דדבר שאין מתכוין אסור

(ד) ואית לי' כר' שמעון לגבי מלאכה שאין צריכה לגופה

(iii) חלק ג'

(1) נמצא

(א) אשר בועל בשבת לא זו בלבד דהוי דבר שאין מתכוין מחמת דלדם הוא צריך

(ב) אלא אף זו דהוי מלאכה שאין צריכה לגופה

(ג) דהרי הבועל לדם הוא צריך ולא לפתח

(iv) חלק ד'

(1) נניח נמי דשמואל אית לי'

(א) דמצוה של בעילת מצוה

(ב) דינו כצער אשר בגיני' מלאכה שאין צריכה לגופה מותר לכתחלה

(v) חלק ה'

(1) ותיקשי

(א) דאע"ג

(i) דשמואל ס"ל כר' יהודה דדבר שאין מתכוין אסור

(ii) ולהכי הא דלדם הוא צריך לא מתירו לבנות פתח מצד כוונתו

(ב) מ"מ ליהוי שרי משום שיטת ר' שמעון לגבי מלאכה שאין צריך לגופה

(26) תוספות

(א) קשיא

(i) ר"ת ס"ל

(1) דמצוה אין דינה כצער

(2) ואע"ג דמשום צער מתירין במשנה מלאכה שאין צריכה לגופה אף לכתחלה

(3) מצוה שאני דבגיני' לא יתיר ר' שמעון לכתחלה למלאכה שאין צריכה לגופה

(ii) ותיקשי לרבנו תם

(1) אמאי מקשין לשמואל

(א) דמשום דבעילה הוי מלאכה שאין צריכה לגופה

(ב) לישרי בעילה בשבת אף לכתחלה

(ב) תירוץ

(i) ר"ת סבירא לי'

(1) דמלאכה שאין צריכה לגופה של מפיס מורסא שונה מן מלאכה שאין צריכה לגופה של בעילה

(2) משום דבמפס מורסא פסיק רישל' הוא דיעשה פתח

(3) משא"כ

(א) לגבי בעילה קבענו לעיל

(ב) דלא הוי פסיק רישא לגבי פתח כיון דאפשר להוצאת דם בלא עשיית פתח

(4) ומחמת קולא זו בבעילה דלית בה פסיק רישל'

(5) מקשה רב אמי דמלאכה שאין צריכה לגופה של בעילה מסתבר דמותר לכתחלה אף בלא צער

(ג) בקיצור הי לך רבותי' דר"ת

(i) לר' שמעון הא דליכא פסיק רישל' מילתא הוא לר' שמעון

(1) בין להתיר דבר שאין מתכוין

(2) בין להתיר לכתחלה למלאכה שאין צריכה לגופה

(27) המשך גמרא

(א) תירוץ לקושיית רב אמי לשמואל

(i) חלק א'

(1) אין הכי נמי דללשון א'

(א) מדנוקטין לשמואל דלדם הוא צריך ולא לפתח

(ב) הוי מלאכת בנין פתח מלאכה שאין צריכה לגופה

(ii) חלק ב'

(1) אבל בקושטא שמואל ס"ל דדם חבורי מיחבר כבלשון ב'

(iii) חלק ג'

(1) קבענו לעיל אשר לדם הוא צריך

(א) לר"י משמעו לראות אם היא בתולה

(ב) לר"ת משמעו שלא יתלכלך כשבוועל פעם אחרת

(iv) חלק ד'

(1) ומאחר דנוקטין לשמואל דלדם הוא צריך

(2) נמצא לשיטת ר"י דבעילתו הויא מלאכה שצריכה לגופה ללשון ב'

(3) וניחא מימריל' דשמואל דאסור לבעול בתחלה בשבת

(28) מהרש"א ד"ה ואם להוציא ליחה בדף ו:

(א) קשיא

(i) לא תירצו כלום לר"ת דס"ל דצריך לדם שלא יתלכלך פעם אחרת

(ii) דאליבי' אכתי הוי מלאכה שאין צריכה לגופה אף ללשון ב'

(iii) דהרי עדיף לי לבועל שלא יהא דם כל עיקר

(ב) תירוצ

(i) צודק דלר"ת אכתי מלאכה שאין צריכה לגופה היא אף ללשון ב'

(ii) ברם

(1) לא כיוונו לתרץ דהוי מלאכה שצריכה לגופה

(2) אלא כיוונו לתרץ דמחמת דלדם הוא צריך פסיק רישי' דיעשה חבורה

(3) וקבענו דמלאכה שאין צריכה לגופה לא שרי לכתחלה במקום פסיק רישי' בדליכא צער

(iii) וניחא הא דשמואל אוסר לכתחלה לבעול בתחלה בשבת

(29) המשך תוספות

(א) הקדמה

(i) איתא בדף ו.

(1) דשמואל ס"ל כר' שמעון דדבר שאין מתכוין מותר בדליכא פסיק רישי'

(2) ודשמואל ס"ל כר' יהודה דמלאכה שאין צריכה לגופה אוסר

(ב) קשיא א'

(i) קבענו דקושיית רב אמי לשמואל תליא בהא דנקט דשמואל ס"ל כר' שמעון במלאכה שאין צריכה לגופה

(ii) ותיקשי דהוי להו לתרץ בפשיטות דכר' יהודה ס"ל דמלאכה שאין צריכה לגופה חייב

(ג) קשיא ב'

(i) הקדמה

(1) קבענו דבהוה אמינא סבירא להו

(א) דשמואל אית לי' כלשון א' דדם מיפקיד פקיד ודלדם הוא צריך

(ב) ודאפ"ה

(i) לית למיפטר' מטעם דהוי דבר שאין מתכוין

(ii) משום דאית לי' כר' יהודה דדבר שאין מתכוין אוסר

(ג) ודהלכך

(i) לא מצי רב אמי להקשות לשמואל דאוסר לבעול בתחלה בשבת

(ii) אלא מטעם דהוה לי' למיפטר' משום דהוי מלאכה שאין צריכה לגופה

(ii) ותיקשי

(1) דהוי לי' לרב אמי להקשות בפשיטות לשמואל

(א) דהוי לי' למיפטר' מטעם דהוי דבר שאין מתכוין

(ב) דהרי קבענו עכשיו דשמואל כר' שמעון ס"ל דדבר שאין מתכוין מותר

(30) מהרש"א דף ז. ד"ה ועוד

(א) שים לב דקשיא ב' לית להקשות אלא כדאמרן

(i) דהיינו בהוה אמינא

(1) בעוד דסבירא לן לשמואל דדם מיפקיד פקיד ודלדם הוא צריך

(2) ודלכן הוי דבר שאין מתכוין

(ב) ברם

(i) במסקנא דנוקטין דשמואל ס"ל כלשון ב' דדם חבורי מחבר

(ii) מאחר דלדם הוא צריך הוי בעילה דבר שמתכוין

(iii) וניחא

(1) דכדי להקשות דשמואל הוי לי' להתיר בעילה בתחלה בשבת

(2) איצטריך רב אמי לסמוך על מלאכה שאין צריכה לגופה ולא על דבר שאין מתכוין

דף ו.

תד"ה האי מסוכרייתא דנזייתא ובא"ד היכי דמי

עיין דף ה: תד"ה מהו לבעול

תד"ה מאי לאו דאי לא בעיל ותוספות דף ו: ד"ה מאי קמ"ל

- (1) שמואל
(א) אסור לבעול בתחלה בשבת
- (2) משנה דתינוקת
(א) תינוקת שנשאת והגיע זמן לראות ולא ראתה
(i) בה"א נותנין לה עד מוצאי שבת ארבעה לילות
(ii) כלומר ד' לילות דממשיכים לאחר נישואין ביום ד' מן אור ליום ה' עד למוצאי שבת
- (3) גמרא
(א) מתניתין קא מילף לן
(i) אשר דם שתראה מחמת תשמיש במשך הני ד' לילות
(ii) דם בתולים חשיבי ולא דם נדות
(iii) אע"ג דכבר בעיל מקודם בהני ד' לילות
- (4) קושיית רב חסדא לשמואל
(א) אנא ידענא בעצמי אשר הני ד' לילות ממשיכים עד למוצאי שבת
(ב) ומוכרח אשר "עד מוצאי שבת" אתיא לאשמועינן עוד מילתא אחרת
(ג) ולכאורה היינו דמצי בעיל בתחלה בליל שבת שחל בתוך אותן ד' לילות
(ד) ותיקשי לשמואל דס"ל דאסור לבעול בתחלה בשבת
- (5) רש"י ותוספות כמבואר במהרש"א ד"ה מאי לאו
(א) קשיא
(i) ע"כ דבמשנה משתעי היכא דכבר בעיל לפני שבת ואינו בועל בתחלה בשבת
(ii) דאי אמרת דלא בעיל מקודם לשבת
(1) לא ראתה דם מקודם לשבת
(2) ולא הוי אשמועינן עיקר רבותי אשר
(א) כל דם שתראה מחמת תשמיש במשך בכל הני ד' לילות
(ב) דם בתולים חשיבי ולא דם נדות אע"ג דבעיל מקודם בהני ד' לילות
(iii) ומאחר דמוכרח דבעל מקודם תיקשי ב' קושיות הללו:
(1) אמאי קאמר רב חסדא דמשנה קשיא לי' לשמואל
(2) ואכתי קשה האי "עד מוצאי שבת" למאי איצטריך לי'
(ב) תירוץ
(i) צודק דמוכרח דבעיל כבר לפני שבת וראתה דם
(ii) ברם בהאי בעילה שמקודם לא השיר אלא מקצת בתולים
(iii) ועכשיו ניהא

(1) דאשמועינן מתניתין דדם ביאה ראשונה שלפני שבת לאו דם נדות ומצי בעיל עוד בהני ד' לילות

(2) ולישנא דעד מוצאי שבת אשמועינן עוד

(א) דאע"ג דבביאות שלפני שבת לא השיר אלא מקצת בתולים

(ב) מכל מקום שרי לבעול עוד בשבת אע"ג דבזה משיר עוד בתולים

(iv) השתא

(1) מאחר דקבענו דמצי להשיר בתולים הנשארים בשבת

(2) מסתבר דמצי לבעול אף בעילה גמורה בתחלה בשבת

(v) ואכן תיקשי לשמואל דס"ל דאסור לבעול בתחלה בשבת

(6) המשך תוספות

(א) קשיא לרב חסדא

(i) דלמא הא דנקט עד מוצאי שבת לא אתא לאשמועינן דמותר לבעול בתחלה בשבת

(ii) אלא לאשמועינן

(1) דכדי למינקט דם בד' לילות דם בתולים הן ולא דם נדות

(2) איצטריך דהני ד' לילות יהיו רצופין החל מן אור ליום ה' וכלה במוצאי שבת

(iii) דאל"ה

(1) כגון דאלו בעיל ראשית באור ליום ה' ושנית באור ליום ב'

(2) לא נקטינן דם שראתה באור ליום ב' דם בתולים הן

(ב) תירוץ

(i) מברייתא בפרק בתרא דנדה נודע לן להיפוך דלא בעי רצופין

(ii) ולכן מקשה רב חסדא

(1) דמוכרח כדבעינן למימר מעיקרא

(2) דהיינו

(א) אשר "עד מוצאי שבת"

(ב) אתי לאשמועינן דמותר להשיר מקצת בתולים בשבת

(3) וקושייתן לשמואל עומדת במקומה

(7) המשך גמרא כמבואר בתוספות ומהרש"א

(א) רבא

(i) תירוץ לשמואל

(1) לעולם אימא לך לבר משבת

(2) כלומר דאינו בועל בשבת משום דבשיטת שמואל אזלא מתניתין

(3) ולא תנא עד מוצאי שבת אלא למילף דבעי רצופין

(8) תוספות

(א) קשיא

- (i) הרי מבריייתא דנדה קבענו דלא בעי רצופין
(ב) תירוץ
- (i) מוכרח דרבא לא ידע לההיא ברייתא דנדה או דלא חש לה
(9) המשך גמרא
(א) אמר לי' אביי לרבא
(i) והא עד מוצאי שבת ד' לילות קתני
(ii) ומשמעו דבכל הני ד' לילות מצי למיבעל
(iii) ולית לך למימר לבר משבת
(10) תוספות
(א) קשיא
(i) אמאי לא מקשה לי' אביי לרבא מבריייתא דנדה
(ב) תירוץ
(i) אביי עדיף לי' להקשות לרבא מפשטות לשון "ד' לילות" דמשנה גופה
(11) המשך גמרא
(א) תירוץ רבא
(i) צודק דמלישנא דד' לילות מוכרח דבעיל אף בשבת
(ii) ברם מיירי כשלפני השבת כבר בעיל בעילה גמורה ולא נשארו בתולים
(iii) ולכן לא תיקשי לשמואל מידי
(ב) קושיית אביי
(i) השתא דאמרת אשר עד מוצאי שבת לא אתא למילף דמותר לבעול בתחלה בשבת
(ii) וגם ליכא למימר דאתא למילף דבעי רצופין
(iii) הדרא קושיא לדוכתא דמאי משמיענו מתניתין בלשון "עד מוצאי שבת"
(12) מהרש"א
(א) קשיא
(i) כבר קבענו דרבא או דלא ידע לההיא ברייתא דנדה או דלא חש לה
(ii) מאי אהני לי' לאביי עכשיו להקשות קושיא דכבר תירצה רבא
(ב) תירוץ
(i) לבסוף
(1) כד מסיק רבא דמשנה בשבעל בעילה גמורה לפני שבת משתעי
(2) לא מקשה אביי קושייתו לרבא מכה ברייתא דנדה
(ii) אלא הכי קא מקשי לי' אביי לרבא
(1) כיוון דאמרת
(א) דמשנה משמיענו קולא זו

- (ב) דאפילו לאחר שבעל ביאה גמורה כל דם שראתה מחמת תשמיש בהני ד' לילות דם בתולים הן
- (2) מסתבר אף בלי סייעתא דברייתא דהני ד' לילות נמי מקילינן בהן שלא ליבעי דליהוי רצופין
- (3) ולכן
- (א) ליכא למימר אשר "עד מוצאי שבת" אתיא למילף דבעי רצופין
- (ב) ומוכרח דאתיא למילף דמותר לבעול בתחלה בשבת

דף ו:

תד"ה מאי קמ"ל

עיין בד"ה שלפני זה

דף ו:

תד"ה מאי לאו דטריד ותד"ה והני תנאי

- (1) הקדמה
(א) שמואל ס"ל דאסור לבעול בתחלה בשבת
- (2) משנה
(א) חתן פטור מקרית שמע לילה הראשון עד מוצאי שבת אם לא עשה מעשה
(3) גמרא
(א) מתיב רב יוסף
(i) מאי לאו דטריד דבעי למיבעל בתחלה אפילו בשבת ולהכי פטור מקרית שמע אפילו בשבת
(ii) ותיקשי לשמואל דס"ל דאסור לבעול בתחלה בשבת
- (4) תוספות ד"ה מאי לאו
(א) הקדמה
(i) בד"ה שלפני זה עסקנו במשנה דתינוקת
(1) דב"ה ס"ל תינוקת שנשאת נותנין לה עד מוצ"ש ארבעה לילות
(ii) ובהמשך שקלא וטריא בההיא ענינא
(1) הקשה רב חסדא אשר
(א) "עד מוצאי שבת" לכאורה משמעו דאף בשבת בועל בתחלה
(ב) וקשיא לשמואל
(2) ותירוץ רבא
(א) דאע"ג דכתיב "עד מוצאי שבת" מצינן לפרש דמשמעו לבר משבת
(ב) דבקושטא בשבת אסור לבעול בתחלה
(3) ולאח"כ הקשה אביי לרבא
(א) הרי כתיב "ד' לילות" דמוכרח דאף שבת בכלל דמצי בעיל בשבת בתחלה
(ב) קשיא
(i) אף בסוגיא דידן
(ii) כשמקשה רב יוסף מהא דתנן דחתן פטור מקרית שמע עד מוצאי שבת
(iii) ליתרצי דמשמעו לבר משבת דאה"נ דבשבת חייב בק"ש דאסור למיבעל ולא טריד
(ג) תירוץ
(i) אף אלו סבירא לן כשמואל דאסור לבעול בתחלה בשבת
(1) "עד מוצאי בשבת" במשנה דתינוקת מיושבת בפשטות לרבא דס"ל לבר משבת
(2) באופן מי שבעל באיסור בשבת ובא לפנינו לשאול אלו דם שראתה דם נדות הן

(ii) ברם

- (1) עד "מוצאי שבת" במשנה דקריית שמע אינן מיושבת אי אמרת לבר משבת
- (2) דהרי פטור קריית שמע לית לאומרה אלא למי שבא לפנינו בדאכתי לא בעל וטריד דבעי לבעול

(5) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) בסוגיא דתינוקת כדי ליתרץ קושיית אביי מהא דכתיב ד' לילות
- (ii) אמאי לא השיב רבא כדלעיל
- (iii) כלומר

- (1) לעולם משמעו לבר משבת ואינו בועל בתחלה בשבת
- (2) והא דכתיב ד' לילות

(א) כשבעל באיסור בשבת קאי

(ב) דאז דומה דין שבת לדין ג' לילות הנשארם

(ב) תירוץ

- (i) לישנא דד' לילות משמעו דהני לילות דמיין אהדדי בכל עניניהם
- (ii) ודבכולן שרי לבעול בתחלה

(6) המשך גמרא דידן

(א) תירוץ דאביי לשמואל

- (i) היינו טעמא דפטור מקריית שמע דטריד ומצטער דאסור לי' לבעול בשבת
- (ב) קשיא דרבא לאביי
- (i) לא מסתבר דליפטור מקריית שמע מכוח דמצטער על דאסור לי' לבעול בשבת
- (ג) תירוץ דרבא לשמואל
- (i) אין הכי נמי

(1) דמשנה דפוטרת חתן מק"ש עד מוצאי שבת

(2) מוכרח דס"ל דמותר לבעול בתחלה בשבת שלא כשמואל

(ii) ברם הא לא קשיא לשמואל

(iii) משום דתנאים בב' ברייתות דלהלן קא מיפליגי אלו מותר לבעול בתחלה בשבת
(1) ברייתא א'

(א) חתן פטור מק"ש בין בחול בין בשבת בדאכתי לא בעיל

(ב) ורבא ס"ל דהיינו טעמא

(i) דמותר לבעול בתחלה בשבת וטריד דבעי למיבעל

(2) ברייתא ב'

(א) חתן חייב בק"ש בשבת בדאכתי לא בעיל

(ב) ורבא ס"ל דהיינו טעמא

(i) דאסור לבעול בתחלה בשבת ודהלכך לא טריד

(iv) השתא

(1) משנה ס"ל כברייתא א'

(2) ושמואל מצי אזיל בשיטת ברייתא ב'

(7) אביי

(א) משנה וברייתא א' וברייתא ב' כולהו בשיטת שמואל אזלי דאסור לבעול בתחלה בשבת

(ב) עכשיו

(i) משנה דלעיל וברייתא א' ס"ל דפטור מק"ש דטריד ומצטער דלא שרי למיבעל

(ii) משא"כ ברייתא ב' דס"ל דלא פטור אלא בטרדא דבעי למיבעל

(8) המשך גמרא

(א) הקדמה

(i) עיין לעיל דף ה: בד"ה מהו לבעול לביאור אופנים דבהן

(1) אסור לבעול בתחלה בשבת לר' יהודה דס"ל דדבר שאין מתכוין אסור

(2) ומותר לבעול בתחלה בשבת לר' שמעון דס"ל דדבר שאין מתכוין מותר

(ב) רבא

(i) הני תנאי דברייתא א' וברייתא ב'

(1) דקבענו דלרבא פליגי באלו מותר לבעול בתחלה בשבת

(2) הם הני תנאי דפליגי בברייתא ג' להלן

(ii) ברייתא ג'

(1) תנא קמא

(א) אסור לבעול בתחלה בשבת

(ב) דס"ל כר' יהודה דדבר שאין מתכוין אסור

(2) ר' שמעון

(א) מותר לבעול בתחלת בשבת

(ב) דדבר שאין מתכוין מותר

(9) תד"ה והני תנאי

(א) קשיא

(i) כיוון דר' שמעון קאמר בהדיא בברייתא ג' דמותר לבעול בתחלה בשבת

(ii) אמאי דחיק אביי לעיל לפרש

(1) דמשנה וברייתא א' דס"ל דחתן פטור מק"ש עד מוצאי שבת

(2) טעמא דטריד מחמת דלא מצי בעיל

(iii) בעוד דביותר פשיטות הוי מצי לפרש כרבא אשר

(1) משנה וברייתא א' ס"ל כר' שמעון בברייתא ג' ופטור מק"ש משום דטריד דבעי בעיל

(2) ושמואל כברייתא ב' וכת"ק דברייתא ג' ס"ל

(ב) תירוץ

(i) עדיף לי' לאביי לאוקמא לשמואל כל כמה שיכול

(10) המשך גמרא כמבואר ברש"י

(א) אמר לי' אביי [לרבא] והא מודה ר' שמעון בפסיק ריש' ולא ימות

(i) כלומר

(1) מודה ר' שמעון בדבר שאין מתכוין דאסור היכא דהוי פסיק ריש'

(2) והיכא דחובר חבורה לכאורה פסיק ריש' דיוציא דם

(3) ותיקשי הא דאמר ר' שמעון בברייתא ג' דמותר לבעול בתחלה בשבת

(ב) רבא

(i) תירוץ

(1) יש בקיאין בהטי' ולא מיחברי ולא פסיק ריש' שיוציא דם

(2) והלכך ס"ל ר' שמעון בברייתא ג' דמותר לבעול בתחלה בשבת

(ג) אביי

(i) קשיא

(1) אם כן טורד למה

(2) כלומר

(א) אלו בקי בהטי' אינו טורד בבעילה

(ב) תינה ברייתא ג' דשריא לי' לבעול דלאו פסיק ריש'

(ג) ברם קשיא לן משנה וברייתא א'

(ד) דליחייב חתן בק"ש בשבת דהרי אינו טורד

(11) מהרש"א ד"ה והני תנאי

(א) קשיא

(i) אמאי לא נקט אביי כפירושו לעיל

(ii) כלומר

(1) דטריד דלא שרי לבעול כשיטת שמואל ור' יהודה

(ב) תירוץ

(i) משמע לי' לאביי דמשנה וברייתא א' מצינו לפרשן אף לר' שמעון

(12) המשך גמרא

(א) תירוץ רבא

(i) משנה וברייתא א' בשאינו בקי מיירי ולכן טריד

(ii) ולקמן נבאר א"כ אמאי שרי לי' לבעול בתחלה בשבת

(ב) קושיית אביי

(i) יאמרו בברייתא ג' דבקי מותר דאינו בקי אסור

(ii) כלומר

(1) אותן דאינן בקי אין אף לר' שמעון בברייתא ג' ליאסרי להו לבעול בתחלה בשבת

(2) משום דלדידהו פסיק רישי' דיוציאו דם

(ג) תירוץ רבא

(i) רוב בקי אין הן

(ii) וברייתא ג' בדרוב מדובר דבקי אין הן ולכן דנה דליכא פסיק רישי'

(iii) ומשנה וברייתא א' משתעי דיקא באותן דידועין לן דאינן בקי אין ולכן טרדי ופטורי מק"ש

(13) תוספות כמבואר במהרש"א ד"ה לא כהללו

(א) קשיא

(i) אותן דמשתעי בהו משנה וברייתא א' דידועין לן דלאו בקי אין הן ואינן מן הרוב

(ii) האיך מצית למימר עלייהו

(1) דמכח ברייתא ג'

(2) שרי להו למיבעל בשבת דלאו פסיק רישי' מחמת דרוב בקי אין הן

(ב) תירוץ

(i) אותן אנשים גופייהו

(1) דנקטינן דנכללים ברוב ודבקי אין הן לגבי ברייתא ג' דלא למיהוי פסיק רישי' להוציא דם

(2) אינן בקי אין לגבי טרדא במשנה וברייתא א'

(ii) והיינו טעמא

(1) דרובן בקי אין דיקא בשעת מעשה

(2) ובקאות זו סגי דלא למיהוי להו פסיק רישי' ולישרי להו למיבעל בתחלה בשבת

(iii) ברם

(1) לגבי משנה וברייתא א' דעסקי באלו פטור מק"ש לפני מעשה

(2) אותן רוב אנשים מטורדין הן לפני מעשה אלו יהיו בקי אין בשעת מעשה

(3) והיינו טעמא דפטורין מקרית שמע

אלא מעתה

(1) הקדמה

(א) על פי חביות יכולין לבדוק באשה אלו בתולה היא או בעולה היא

(2) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) נניח דיש בקיאיין בהטיי' ומצי בעיל בלא הוצאת דם אשר לאח"כ אכתי בתולה הויא

(ב) עכשיו

(i) באופן

(1) דבקושטא בעל בהטיי'

(2) ומודי תרוייהו דלא מצא דם

(3) והאיש משקר וטוען דבעל בעילה גמורה ודלא ראתה דם מחמת דבעולה היתה מכבר

(4) והיא טוענת דהטה ואכתי בתולה היא והיינו טעמא דלא ראתה דם

(ii) אז

(1) שושבינין ומפה לא יועילה לה דהרי הודית דלא הי' דם

(2) ברם תועיל לה טענה דאכתי בתולה היא ע"י שיושיבוה על פי חבית

(ג) אבל

(i) באופן

(1) דבקושטא לא בעל בהטיי' ואעפ"כ לא מצא דם

(2) והיא משקרת ואמרה דמצא דם ודבתולה היתה לפני ביאתו והוא עשאה בעולה

(ii) אז

(1) שושבינין ומפה יועילו לו להוכיח דלא מצא דם

(2) ולהושיבה על פי חבית לא יועיל לו דהרי אף היא הודית דעכשיו בעולה היא

תד"ה ואם להוציא ממנה ליחה פטור ובא"ד ועוד דמדבר שאין מתכוין
עיי' דף ה: תד"ה מהו לבעול

דף ז.

בא"ד ועוד

עיין דף ה: תד"ה מהו לבעול

גמרא ביו"ט שרי

- (1) ברייתא דף ד. כמבואר בגמרא דף ה.
 - (א) לא יבעול בערב [בליל] שבת ולא יבעול במוצאי שבת
 - (ב) דחיישינן שמא יהא טרוד וישחוט בן עוף בשבת
- (2) גמרא כאן
 - (א) רב פפא משמיל דרב
 - (i) ביו"ט שרי למיבעל בתחלה
 - (ii) בשבת אסור
 - (ב) קשיא
 - (i) מאי שנא שבת מיום טוב
- (3) מהרש"א בסוגיא דידן
 - (א) קשיא
 - (i) נימא דרב פפא ס"ל כברייתא דלעיל דאינו בועל בתחלה בשבת משום שמא ישחוט בן עוף
 - (ii) וביו"ט ליכא למיחש דהרי שרי לשחוט בן עוף ביו"ט
 - (ב) תירוץ
 - (i) אם על טעמא דברייתא קסמיך רב פפא למימר דאסור למיבעל בשבת
 - (ii) הוי ל"י לרב פפא למימר דאסור ליבעול אף במוצאי שבת

גמרא ואיבעית אימא

- (1) הקדמה ע"פ תוספות דף ג. ד"ה אשה נשאת בכל יום
- (א) אלמנה נשאת ביום ה' ונבעלת ביום ו'
(i) משום דשקדו חכמים שיהא שמח עמה ג' ימים חמישי בשבת וערב שבת ושבת
(ii) דאלו נבעלת מקודם ליום ו' למחר משכים לאומנתו והולך לו
- (ב) קשיא
(i) א"כ
(1) בבתולה האידנא דב"ד קביעי בכל יום וליתא טעמא לינשא ברביעי
(2) ודין שלה דנשאת בכל יום
(ii) אמאי לא אמרינן מיהת שתנשא בה' מטעם דשקדו
(ג) תירוץ
(i) בשבעת ימי משתה שעושין לברכה לבחור שנשא בתולה לא חיישינן אשר ישכים לאומנתו והולך לו
(ii) ולכן לא איצטריך לתקנה דשקדו
(2) מהרש"א
(א) קשיא
(i) לבחור שנשא אלמנה נמי עושין שבעה ימי משתה לברכה
(ii) ואעפ"כ תקנו לה נמי ג' ימי שמחה שלא ישכים לאומנתו
(ב) תירוץ
(i) אע"ג דז' ימי משתה לבחור שנשא אלמנה דומין הן בברכות לז' ימי משתה לבחור שנשא בתולה
(ii) מ"מ
(1) הני ז' ימי משתה לגבי בתולה בשמחה יתירה הן
(2) ולכן לבתולה לא איצטריך לתקנה ג' ימי שמחה

תד"ה מתוך שהותרה ובא"ד אבל עירובי תחומין ובא"ד הא דקאמר וד"ה אלא מעתה

(1) תוספות

(א) שאלה

(i) האם חייבין בעירובי חצירות ביו"ט

(ב) תשובה כמבואר במהרש"א בא"ד אבל עירובי תחומין

(i) איתא במסכת ביצה דיש עירוב והוצאה ביו"ט

(ii) הרי דאף ביו"ט תיקנו עירובי חצירות

(ג) קשיא

(i) דלמא האי הוצאה דבמסכת ביצה

(1) משמעו דיקא הוצאת אדם לגופו אשר לכן דיקא בעירובי תחומין מיירי

(2) ולא משתעי בעירובי חצירות לגבי הוצאה על ידי איש לאיש אחר או לדבר אחר

(ד) תירוץ

(i) איתא עוד במסכת ביצה

(1) דרוצים להוכיח דאין עירוב והוצאה ביו"ט

(2) מן דין בית הלל במסכת ביצה דמוציאין קטן ולולב ביו"ט

(ii) הרי מוכרח

(1) אשר "עירוב והוצאה" נחית נמי לדין הוצאה של איש אחר או דבר אחר

(2) דהיינו לעירובי חצרות

(2) המשך תוספות

(א) קשיא

(i) מן מסכת ביצה טז: בענין "אבל אסרו" משמע דליכא עירובי חצירות ביו"ט

(ii) ענין של "אבל אסרו" אין מעניננו עכשיו

(ב) תירוץ

(i) איתא בסוגיא דידן דבית הלל ס"ל

(1) דמתוך שהותרה הוצאה ביו"ט לצורך אוכל נפש

(2) הותרה נמי שלא לצורך אוכל נפש

(3) ובלבד דאיכא מיהת צורך היום

(ii) והתם בביצה טז: על מתוך קא סמכי ומשתעי בדאיכא צורך היום

(3) המשך תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) הוצאה לצורך נכרי לא חשיב צורך יום ולא הותרה ע"י מתוך

(i) ותיקשי הא דנוהגין להוציא לצורך נכרי ביו"ט בלי עירובי חצירות

(4) מהרש"א בא"ד והא דקאמר

(א) קשיא

(i) למה סמכינן על מתוך להתיר הוצאה מרשות לרשות

(ii) ולא זו בלבד אלא אף זו דמלאכות גמורות דאורייתא ניתרין על ידי מתוך

(iii) ואעפ"כ אין סומכינן על מתוך להתיר יציאה מחוץ לתחום

(5) גמרא דידן

(א) רב פפי קס"ד אשר ב"ה לית להו מתוך

(6) תוספות ד"ה אלא מעתה

(א) קשיא

(i) תיקשי לרב פפי הא דאית להו לבית הלל דמוציאין קטן ולולב ביו"ט

(ב) תירוץ

(i) רב פפי בהוה אמינא דידי' קא פליג על הא דאסקינן לעיל

(ii) וקס"ד דהיינו טעמא לב"ה דמוציאין לקטן ביו"ט משום דליכא עירובי חצירות ביו"ט

(7) ביצה יב:

(א) ר' יוחנן

(i) בית הלל דסבירא להו מתוך

(1) ס"ל נמי דמבשל גיד הנשה ביו"ט אינו לוקה

(2) דבישול זו מותרת מטעם מתוך אע"ג דגיד הנשה אסור באכילה

(ii) וברייתא דס"ל דמבשל גיד הנשה ביו"ט לוקה כבית שמאי אתיא

(8) מהרש"א

(א) רב פפי בהוה אמינא דידי' אשר ב"ה לית להו מתוך

(ב) מוכרח דקא פליג אר' יוחנן וס"ל בהאי דגיד הנשה דלוקה אף לבית הלל

דף ז:

תד"ה שנאמר ויקח

(1) גמרא

(א) ברכת חתנים בשעת חופה וקידושין בעשרה

(ב) ויליף לה מהא דכתיב בבוועז "ויקח עשרה אנשים מבני העיר"

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) במסכת כלה לכאורה יליף לה מהא דכתיב "ויברכו את רבקה"

(ב) תירוצ

(i) מסכת כלה בברכת אירוסין קאי ומילף דברכת אירוסין בעשרה

(ii) ולא איירי בברכת חתנים בשעת חופה וקידושין

(ג) עכשיו

(i) מאחר דקבענו אשר ויברכו את רבקה בברכת אירוסין קאי

(ii) מצינו נמי למייתי מהתם

(1) דאיכא ברכת אירוסין אף למי שמקדש בתורת שליח

(2) דהרי אליעזר שליח הי' ולא קידש לצורך עצמו

(3) ברייתא

(א) מברכין ברכת אירוסין בבית אירוסין

(4) בית יוסף אבן העזר סי' לד

(א) מברכין ברכת אירוסין למי שמקדש בתורת שליח

(ב) דהאי ברייתא מיתני בסתם וכוללת נמי אירוסין ע"י שליח

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הוי לי' לבית יוסף למילף לה מן האי דמסכת כלה

דף ת.

תד"ה שהכל ברא לכבודו

(1) הי לך ד' ברכות אירוסין הראשונות

בורא פרי הגפן	פותח בברוך ואינו חותם בברוך
שהכל ברא לכבודו	פותח בברוך ואינו חותם בברוך
יוצר האדם	פותח בברוך ואינו חותם בברוך
אשר יצר את האדם	פותח בברוך וחותם בברוך

(2) ג' ברכות הראשונות פותחות בברוך

(3) ברכת אשר יצר פותחין בה בברוך וחותרמין בה בברוך

(4) בדרך כלל

(א) ברכה הסמוכה לחברתה שלפני' אין פותחין בה בברוך

(5) רש"י לפי הוה אמינא דמהרש"א

(א) קשיא

(i) מאחר

(1) דשהכל סמוכה לבורא פרי הגפן שלפני'

(2) ויוצר האדם סמוכה לכשהכל שלפני'

(3) ואשר יצר סמוכה ליוצר האדם שלפני'

(ii) למה פותחות הני ג' ברכות בברוך

(ב) תירוץ רש"י

(i) הני ג' ברכות "אינן מן הסדר"

(ii) וברכות שאינן מן הסדר פותחות בברוך אף כשהן סמוכות לברכות שלפניהן

(iii) משמעות "אינן מן הסדר" אינה מעניינת

(ג) תירוץ תוספות לפי הוה אמינא דמהרש"א

(i) הני ג' ברכות קצרות הן

(ii) וברכות קצרות פותחות בברוך אף כשהן סמוכות לברכות שלפניהן

(6) מהרש"א

(א) קשיא

(i) תיקשי הא דהבדלה וקידוש פותחות בברוך אע"ג דסמוכות לבורא פרי הגפן שלפניהן

(ב) תירוץ

(i) ברכת בורא פרי הגפן יוצאת מן הכלל

(ii) אשר ברכות שלאחר' לא חשיבי כסמוכות

(ג) קשיא

(i) אם כן בין לרש"י בין לתוספות

(ii) למה איצטרכי להו לטעמים אחרים לנמק הא דברכת שהכל ברא פותחין בה בברוך

(ד) תירוץ

(i) בין לרש"י בין לתוספות

(ii) כשדנין בברכת שהכל ברא לכבודו

(iii) אין רצונם לנמק טעמא דברכה זו פותחת בברוך

(1) דהרי מובן דהיינו מטעם דלא חשיבא סמוכה לבורא פרי הגפן

(iv) אלא רצונם לנמק

(1) הא דיוצר האדם פותחת בברוך אע"ג דסמוכה לשהכל ברא

(2) והא דאשר יצר פותחת בברוך אע"ג דסמוכה ליוצר האדם

(v) ועל זה

(1) תירץ רש"י משום דתרוייהו אינן מן הסדר

(2) ותירץ תוספות משום דתרוייהו קצרות הן

(7) המשך מהרש"א

(א) שים לב בדרך אגב

(ב) דאף רש"י סומך על הא דקצרות הן לנמק הא דשהכל ברא ויוצר האדם לא חותמין בהן בברוך

דף ח:

תד"ה כי תניא האי ותד"ה אלא

(1) ברייתא

(א) חתנים ואבלים מן המנין

(2) גמרא

(א) מימרא דר' יוחנן (ר' יוחנן א')

(i) חתנים מן המנין ואין אכלים מן המנין

ברייתא	חתנים ואבלים מן המנין
ר' יוחנן א'	חתנים מן המנין ואין אכלים מן המנין

(ב) קשיא

(i) תיקשי לי' ברייתא לר' יוחנן א'

(ג) תירוץ כמבואר ברש"י

(i) כי תניא ברייתא בברכת המזון

(1) כלומר לצירוף לברכת המזון

(ii) כי קאמר ר' יוחנן כשחוזרין בשורה מן הקבר

ברייתא	חתנים ואבלים מן המנין להצטרף לזימון
ר' יוחנן א'	חתנים מן המנין ואין אכלים מן המנין כשחוזרין בשורה

(3) מהרש"א

(א) קשיא לרש"י

(i) כיון דאמרת דברייתא בצירוף לזימון משתעי

(ii) למה איצטרכי לן למידחק ולאוקמא ר' יוחנן א' כשחוזרין בשורה

(iii) נוקי לה בפשטות בברכת אכלים שבברכת המזון

(ב) תירוץ

(i) בשלב זו

(1) לא נודע לן דאיכא מנין ברכת אכלים שבברכת המזון

(2) דאכתי סבירא לן דליכא מנין אלא בצירוף לזימון וכשחוזרין בשורה

(ii) ולכן

(1) כדי לנמק הא דברייתא אית לה דאבלים מן המנין ור' יוחנן א' אית לי' דאינן מן המנין

(2) איצטרדי לן לתרץ דברייתא בצירוף לזימון משתעי ור' יוחנן א' כשחוזרין בשורה משתעי

(4) המשך גמרא כמבואר ברש"י

(א) ר' יוחנן ב'

(i) מברכים ברכת חתנים בעשרה וחתנים מן המנין

(ii) **וברכת** אבלים בעשרה ואין אבלים מן המנין

(ב) קשיא

(i) ברכה בשורה מי איכא

(ii) אלא ודאי

(1) דר' יוחנן ב'

(א) בברכת אבלים של ברכת המזון איירי ולא כשחוזרין בשורה

(ב) וקמשמע לן

(i) דברכה זו איצטריך מנין

(ii) ודאין אבלים מן המנין

(2) ונקטינן דאף ברייתא בברכת אבלים של ברכת המזון משתעי – עיין תוספות להלן

(iii) ותיקשי מברייתא לר' יוחנן ב'

ברייטא	ברכת אבלים בעשרה ואבלים מן המנין
ר' יוחנן א'	חתנים מן המנין ואין אבלים מן המנין כשחוזרין בשורה
ר' יוחנן ב'	ברכת חתנים בעשרה וחתנים מן המנין ברכת אבלים בברכת אבלים בעשרה ואין אבלים מן המנין

(5) תוספות

(א) קשיא לשיטת רש"י כמבואר במהרש"א

(i) כיוון דלרש"י בתחלת סוגיין מצינן לאוקמה לברייתא בצירוף לזימון

(ii) ועכשיו הוברר דאיכא מנין בברכת אבלים בברכת המזון

(iii) למה איצטרכי לן למידחק ולאוקמא ר' יוחנן א' כשחוזרין בשורה

(iv) נימא

(1) דברייתא אכתי בצירוף לזימון משתעי

(2) ובין ר' יוחנן א' בין ר' יוחנן ב' בברכת אבלים בברכת המזון משתעי

ברייתא	אבלים מן המנין להצטרף לזימון
ר' יוחנן א'	ברכת אבלים בברכת המזון בעשרה ואין אבלים מן המנין
ר' יוחנן ב'	ברכת חתנים בעשרה וחתנים מן המנין ברכת אבלים בברכת המזון בעשרה ואין אבלים מן המנין

(6) מהרש"א

(א) קשיא על קושיית תוספות

(i) שים לב

(1) דר' יוחנן ב' לא קאמר אלא דברכת אבלים בעשרה

(2) ולא קאמר דברכת אבלים **בברכת המזון** בעשרה ויכול להיות דבצירוף לזימון משתעי

(ii) ולכן יכול להיות דאכתי ס"ל למקשן

(1) דליכא מנין בברכת אבלים שבברכת המזון

(2) ודלא איצטריך מנין אלא לצירוף לזימון וכשחוזרין בשורה

(iii) ונמצא

(1) דבעוד דר' יוחנן א' אכתי מצינו לאוקמי' בשחוזרין בשורה דלא קאמר דאיכא ברכה

(2) ר' יוחנן ב'

(א) אין לאוקמי' בשחוזרין בשורה דהרי קאמר דאיכא ברכה

(ב) ומוכרח לאוקמי' בצירוף לזימון

(3) וקשיא לר' יוחנן מברייתא דאף היא בזימון משתעי כדקבענו לברייתא מעיקרא

(iv) ונייחא קושיות הגמרא לפירוש רש"י

(ב) תירוץ

(i) לא יתכן

(ii) דמוכרח דמקשן סליק אדעת'

(1) דמאחר דר' יוחנן ב' "בעשרה" קאמר

(2) ע"כ דלאו בצירוף לזימון משתעי דלא בעי אלא שלשה

(3) אלא דמדובר בברכת אבלים שבברכת המזון וקמ"ל דברכה זו עשרה בעיא

(iii) ולכן שפיר מקשין תוספות לרש"י דלשיטת רש"י הוי להו לתרץ

(1) דלית להקשות מברייתא בין לר' יוחנן א' בין לר' יוחנן ב'

(א) דבברייתא בצירוף למזון בג' משתעי

(ב) ור' יוחנן א' ור' יוחנן ב' תרוייהו בברכת אבלים בעשרה שבברכת המזון משתעי

(7) המשך תוספות

(א) תירוץ

(i) אלא ודאי שלא כרש"י

- (1) דמעולם לא אסיק אדעתא דגמרא לאוקמה לברייתא בצירוף לזימון
- (2) ואף מעיקרא קבעו לברייתא בברכת אבלים בעשרה של ברכת המזון
- (3) עכשיו

(א) כל זמן דלא מייתי לי' לר' יוחנן ב' נייחא לן דר' יוחנן א' מצינן לאוקמי' כשחוזרין בשורה
(ב) משא"כ

(i) בדמייתי ר' יוחנן ב' דכתיב ב' ברכה

(ii) אסיק אדעתיהו דר' יוחנן ב' לית לאוקמי' בכשחוזרין בשורה

(ג) ולכן מקשין דברייתא קשיא לי' מיהת לר' יוחנן ב'

(8) תירוץ דגמרא כפי הבנת תוספות

(א) יש גורסין

(i) אשר תירוץ דלהלן מתחלת במלת "אלא"

(ii) למילף דהדרינן מהא דאוקמינן לי' לר' יוחנן א' בכשחוזרין בשורה

(ב) ויש גורסין

(i) אשר תירוץ דלהלן אינה מתחלת במלת "אלא"

(ii) למילף דאכתי אוקמינן לי' לר' יוחנן א' בכשחוזרין בשורה

(9) תירוץ אי גורסינן "אלא"

(א) חלק א'

(i) קבענו דמוכרח דר' יוחנן ב' מוכרח דלאו בכשחוזרין בשורה מיירי

(ii) ומטעם דנבאר להלן נוקטין דאף ר' יוחנן א' לא מצי איירי בכשחוזרין בשורה

(ב) חלק ב'

(i) ומפרשים דבין ר' יוחנן א' ור' יוחנן ב' תרוייהו בברכת המזון בעשרה מיירי בדומה לברייתא

(ג) חלק ג'

(i) השתא

(1) ברייתא מיירי בברכת אבלים בעשרה שלא ברחבה

(א) והיינו טעמא דאבלים מן המנין

(2) משא"כ ר' יוחנן א' ור' יוחנן ב' מיירי בברכת אבלים בעשרה ברחבה

(א) והיינו טעמא דאין אבלים מן המנין

בריתא ברכת אבלים בעשרה בברכת המזון ואבלין מן המנין שלא ברחבה	
ברכת אבלים בעשרה בברכת המזון ברחבה ואינו מן המנין	ר' יוחנן א'
ברכת חתנים בעשרה וחתנים מן המנין ברכת אבלים בעשרה בברכת המזון ברחבה ואין אבלים מן המנין	ר' יוחנן ב'

10) תירוץ אי לא גרסינן "אלא"

(א) חלק א'

(i) צודק דקבענו דמוכרח דר' יוחנן ב' לאו בכשחוזרין בשורה מיירי

(ii) ברם ר' יוחנן א' אכתי מצינו לאוקמי' בכשחוזרין בשורה

(ב) חלק ב'

(i) ר' יוחנן ב' בברכת המזון בעשרה מיירי בדומה לברייתא

(ג) חלק ג'

(i) השתא

(1) ברייתא מיירי בברכת אבלים בעשרה שלא ברחבה

(א) והיינו טעמא דאבלים מן המנין

(2) משא"כ ר' יוחנן ב' דמיירי בברכת אבלים בעשה ברחבה

(א) והיינו טעמא דאין אבלים מן המנין

בריתא ברכת אבלים בעשרה בברכת המזון ואבלין מן המנין שלא כשחוזרין בשורה ושלא ברחבה	
אין אבלים מן המנין כשחוזרין בשורה	ר' יוחנן א'
ברכת חתנים בעשרה וחתנים מן המנין ברכת אבלים בעשרה בברכת המזון ברחבה ואין אבלים מן המנין	ר' יוחנן ב'

11) המשך גמרא

(א) ר' יוחנן ג'

(i) מברכים ברכת חתנים **כל ז'** וחתנים מן המנין

(ii) מברכים ברכת אבלים **כל ז'** ואין אבלים מן המנין

(ב) קשיא

(i) נודע לן דברחבה לית ברכת אבלים כל ז'

(ii) ומוכרח דברייתא ור' יוחנן ג' תרוייהו לאו ברחבה מיירי

(iii) ותיקשי

(1) הא דבריייתא ס"ל דאבלים מן המנין

(2) בעוד דר' יוחנן ג' ס"ל דאין אבלים מן המנין

ג) תירוצין

(i) בפנים חדשות מברכין ברכת אבלים בעשרה כל ז' אף ברחבה

(ii) הלכך

(1) ברייתא שלא ברחבה משתעי ושלא כשחוזרין בשורה

(2) ר' יוחנן ג' דכתיב בי' כל שבעה

(א) מצי איירי בדאיכא פנים חדשות ולכן איכא ברכה כל ז' אף ברחבה

(ב) ומפני דברחבה משתעי אין אבלים מן המנין

(3) ר' יוחנן ב' דלא כתיב בי' "כל שבעה"

(א) ברחבה בדליכא פנים חדשות משתעי

(ב) ומפני דברחבה משתעי אין אבלים מן המנין

(4) ר' יוחנן א' לגרסא דכתיב בי' "אלא"

(א) מדובר באותו אופן של ר' יוחנן ב'

(5) ר' יוחנן א' לגרסא דלא כתיב בי' "אלא"

(א) מדובר כשחוזרין בשורה כדאמרן

אי לא גרסינן אלא	אי גרסינן אלא	
ברכת אבלים בעשרה בברכת המזון ואבלים מן המנין שלא כשחוזרין בשורה ושלא ברחבה	ברכת אבלים בעשרה בברכת המזון ואבלים מן המנין שלא ברחבה	ברייתא
אין אבלים מן המנין כשחוזרין בשורה	ברכת אבלים בברכת המזון בעשרה ואין אבלים מן המנין ברחבה בדליכא ברכה כל ז' ובדליכא פנים חדשות	ר' יוחנן א'
ברכת חתנים בעשרה וחתנים מן המנין ברכת אבלים בברכת המזון בעשרה ואין אבלים מן המנין ברחבה בדליכא ברכה כל ז' ובדליכא פנים חדשות	ברכת חתנים בעשרה וחתנים מן המנין ברכת אבלים בברכת המזון בעשרה ואין אבלים מן המנין ברחבה בדליכא ברכה כל ז' ובדליכא פנים חדשות	ר' יוחנן ב'
ברכת חתנים בעשרה כל ז' וחתנים מן המנין ברכת אבלים בברכת המזון בעשרה ואין אבלים מן המנין ברחבה כל ז' בדאיכא פנים חדשות	ברכת חתנים בעשרה כל ז' וחתנים מן המנין ברכת אבלים בברכת המזון בעשרה ואין אבלים מן המנין ברחבה כל ז' בדאיכא פנים חדשות	ר' יוחנן ג'

(12) תוספות

א) קשיא

(i) לגרסא דכתיב בי' אלא

(1) למה איצטריכי לר' יוחנן א' ולר' יוחנן ב' תרוייהו

(2) לאשמועינן אותו דין ברחבה בדליכא ברכה כל ז' ובדליכא פנים חדשות

(ב) תירוץ

(i) חדא מכלל חברתה איתמר

(ii) פרטי תירוץ זו אינן מעניננו

(ג) ברם

(i) למרות תירוץ של חדא מכלל חברתה איתמר

(ii) אותה גרסא דלא כתיב בה "אלא" שפיר טפי

(iii) דלגרסא זו מילף לן ר' יוחנן א' דין כשחוזרין בשורה דשונה מדין רחבה דמילף לן ר' יוחנן ב'

(ד) שים לב דלהני תרי גרסאות

(i) איצטריך בין לר' יוחנן ב' בין לר' יוחנן ג'

(1) דהיינו

(א) איצטריך לר' יוחנן ב' למילף דין רחבה בדליכא פנים חדשות ובדליכא ברכה כל ז'

(ב) ואיצטריך לר' יוחנן ג' למילף דין רחבה בדאיכא פנים חדשות ובדאיכא ברכה כל ז'

(13) מהרש"א

(א) קשיא

(i) למה להו לאותן דגורסין אלא למיסמך בדוחק על תירוץ של חדא מכלל חברתה איתמר

(ii) עדיף הוי להו שלא לגרוס אלא

(ב) תירוץ

(i) אף לגרסא דלא כתיב "אלא" מוכרחין לסמוך על חדא מכלל חברתה

(ii) לנמק טעמא דר' יוחנן ב' ור' יוחנן ג' תרוייהו מילפי מילתא חדא לגבי חתנים

(iii) הלכך

(1) לא איכפת לן דלגרסא דכתיב בי' אלא

(2) איצטריך נמי לחדא מכלל חברתה לנמק הא דר' יוחנן א' ור' יוחנן ב' תרוייהו מילפי מילתא חדא לגבי אבליים

(ג) קשיא

(i) א"כ אמאי קאמרי תוספות דגרסא דלא כתיב אלא שפיר טפי

(ד) תירוץ

(1) לגרסא דלא כתיב אלא יכול להיות דלא צריכין לדוחק של חדא מכלל חברתה אף לגבי חתנים

(2) דמצינו למימר

(א) דמחמת דאיצטריך לכל הני מאמרי ר' יוחנן לגבי אבלי

(ב) תני נמי ר' יוחנן ב' וג' לגבי חתנים

דף ט.

גמרא התם אונס הוה

(1) גמרא

(א) ר' אלעזר

(i) אין אשה נאסרת על בעלה אלא על עסקי קינוי וסתירה כמעשה שהי' דבת שבע

(ב) בהוה אמינא נוקטין

(i) דר' אלעזר רצונו לומר

(1) דאין אשה נאסרת על בעלה אלא

(א) או בעדים

(ב) או בקינוי וסתירה כמעשה בת שבע שנאסרה לדוד בקינוי וסתירה

(ג) קשיא א'

(i) במעשה בת שבע לא היו קינוי וסתירה

(ד) קשיא ב'

(i) בת שבע לא נאסרה לדוד

(ה) תירוץ

(i) לא כיוון ר' אלעזר למימר כמעשה שהי' אלא מן מעשה שהי'

(1) אשר במעשה בת שבע ידע דוד שנבעלה דהוה כאלו מצא פתח פתוח

(2) ואפ"ה

(א) לא נאסרה לדוד מכח "כשם שאסורה לבעלה אסורה לבעל"

(ב) משום דלא היתה בקינוי וסתירה

(2) מסקנא דגמרא

(א) ר' אלעזר ס"ל

(i) דבידוע לבעלה שנבעלה כגון במצא פתח פתוח

(ii) אסורה לבעלה אף בלי קינוי וסתירה

(ב) קשיא

(i) "וכי תימא מעשה שהי' מפני מה לא אסורה"

(ג) תירוץ

(i) "התם אונס הוי

(ii) ואיבעית אימא כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו"

(3) מהרש"ל ומהרש"א קא מיפליגי בביאור האי קושיא ותירוצא במסקנא דגמרא

(4) מהרש"ל

- (א) הקדמה
- (i) לאחר דמסקי בגמרא דאשה נאסרת בפתח פתוח אף בלי קינוי וסתירה
- (ii) באמרם "וכי תימא מעשה שהי' מפני מה לא אסרוה" מקשין ב' קושיות הללו:
- (ב) קשיא א'
- (i) למה לא אסרוה לבת שבע
- (ג) קשיא ב'
- (i) האיך מייתי ראי' מן מעשה שהי' דאשה נאסרת בפתח פתוח אף בלי קינוי וסתירה
- (ii) הרי לא אסרוה לבת שבע
- (ד) תירוץ
- (i) חלק א'
- (1) התם במעשה שהי' "אונס הוה" ולכן לא אסרוה
- (ii) חלק ב'
- (1) בדאיכא קינוי וסתירה ליכא למימר דנבעלה באונס
- (2) ור' אלעזר
- (א) באמרו "אין אשה נאסרת אלא על עסקי קינוי וסתירה"
- (ב) כיוון למימר "דאין נאסרת בפתח פתוח אלא כשנבעלה ברצון כעין קינוי וסתירה"
- (iii) חלק ג'
- (1) שאלה
- (א) ומגלן האי דינא דלא נאסרת באונס
- (2) תשובה
- (א) מן מעשה שהי' דמחמת דאונס הואי לא נאסרה בת שבע
- (ה) המשך גמרא
- (i) ואיבעית אימא כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו
- (5) המשך מהרש"ל
- (א) האי "ואיבעית אימא"
- (i) מנמק דיכול להיות דלא אסרוה לבת שבע גם מטעם שקבלה גט מכבר
- (ii) אבל לא מנמק תירוץ אחר על האיך יליף ר' אלעזר מן מעשה שהי' דאשה נאסרת בפתח פתוח
- (6) מהרש"א
- (א) הקדמה
- (i) לפי מסקנת הגמרא דאכן ס"ל ר' אלעזר דאשה נאסרת בפתח פתוח
- (1) לא איצטריך לן עוד למימר
- (א) אשר "על עסקי קינוי וסתירה כמעשה שהי'"
- (ב) משמעו

(i) "על עסקי קינוי וסתירה מן מעשה שהי"

(ii) כלומר דילפינן לה מן מעשה שהי'

(2) אלא מצינו לפרש לר' אלעזר דמשמעו "על עסקי קינוי וסתירה וכמעשה שהי"

(א) למימר דנאסרת

(i) או על ידי קינוי וסתירה היכא דלא ידוע לבעל בוודאות שנבעלה

(ii) או כמעשה שהי' כלומר דידוע שנבעלה כמו דוד אשר ידע שנבעלה וכגון בפתח פתוח

(ב) נמצא

(i) כשמקשין בגמרא "וכי תימא מעשה שהי' מפני מה לא אסרוה"

(ii) מקשין דיקא קושיא חדא לטעמא דלא אסרוה לבת שבע

(iii) ואינן מקשין עוד האיך ילפינן לדין דר' אלעזר מן מעשה שהי'

(ג) ועל קושיא זו מתרצי שפיר

(i) התם אונס הוה

(ii) ואיבעית אימא דכבר הי' לה גט כריתות

(ד) ולא איצטריך לן לדחוקי כבמהרש"ל

(i) אשר ר' אלעזר באמרו "על עסקי קינוי וסתירה" משמיענו דין אונס דאינה אסורה לבעלה

(ii) ואשר איבעית אימא מילתא באנפי נפשה היא

תד"ה האומר פתח פתוח

(1) תוספות

(i) בוגרת פעמים אין לה דמים פעמים יש לה דמים

(ii) ומשום הכי אין לה טענת דמים

(ב) מהרש"א

(i) ואעפ"כ נותנין לה לילה ראשון

(1) דתלינן לקולא דדם בתולים ראתה ולא דם נדות

(2) משום דדם נדות לא שכיח שלא בשעת וסת 05D4

תד"ה ואי בעית

(1) גמרא

(א) אמר ר' אלעזר האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו

(ב) הקדמה

(i) אשה שנבעלה אין אסורה לבעלה היכא דליכא אלא ספק ספיקא שנבעלה באופן דנאסרה לו

(ii) לענין זה משמעו של "ספק ספיקא" היינו דאיכא לכל הפחות ב' אופנים שאלו נבעלה בהן מותרת לבעלה

(ג) קשיא

(i) אשת ישראל אינה אסורה לבעלה אלא אם כן נבעלה ברצון תחתיו כלומר לאחר שנתארסה לו

(ii) והיכא דאין אנו יודעין אלא אשר בעלה פתח פתוח מצא ליכא אלא ספק ספיקא דנבעלה תחתיו ברצון

(iii) דאיכא ב' אופנים שאלו נבעלה בהן מותרת לבעלה

(1) דהיינו

(א) שנבעלה שאין תחתיו

(ב) או שנבעלה באונס אפילו תחתיו

(iv) ואמאי אסורה היא לו

(ד) תירוץ א'

(i) ר' אלעזר באשת כהן משתעי

(1) אשת כהן אסורה לבעלה אם נבעלה תחתיו בין באונס בין ברצון

(2) ולכן ליכא אלא חד אופן דמותרת לו דהיינו שנבעלה שאין תחתיו

(3) ומחמת דליכא ספק ספיקא אסורה היא לו

(ה) תירוץ ואיבעית אימא

(i) ר' אלעזר באשת ישראל דקיבל בה אבוה קידושין פחותה מבת ג' משתעי

(1) דליכא לספוקי בשאין תחתיו דהרי כשנבעלה בפחותה מבת ג' בתולותי' חוזרות

(2) ולכן ליכא אלא חד אופן דמותרת לו דהיינו שנבעלה תחתיו באונס

(3) ומחמת דליכא ספק ספיקא אסורה היא לו

(2) רא"ש סימן י"ח

(א) שאלה

(i) בסוגיא דידן מה משיבה אשה כשבעלה אומר פתח פתוח מצאתי ודנין דאסורה היא לו

(ב) תשובה

(i) או דטוענת פתח נעול מצאת ובתולה הייתי

(ii) או דשותקת

(ג) שאלה

(i) האם אסורה היא לו

- (1) אלו אשת ישראל היא וטוענת נאנסתי תחתיו או שנבעלתי שאין תחתיו או מוכת עץ אני
- (2) או דאשת כהן היא וטוענת שנבעלתי שאין תחתיו או מוכת עץ אני
- (ד) תשובה
- (i) נאמנת ואינה אסורה לו
- (ii) בדרך אגב עיין ברא"ש לשקלא וטריא באלו אכן נאמנת כשטוענת נאנסתי
- (3) תוספות כמבואר במהרש"א
- (א) קשיא
- (i) אם כן היאך אמרת באשת ישראל
- (1) דאלו שותקת או טענה בתולה אני
- (2) איכא ספק ספיקא ודחד מהני ספיקי היינו דנבעלה באונס
- (ii) הרי מוכרח דלא נאנסה דאלו כן היתה טוענת נאנסתי והיתה נאמנת
- (ב) תירוץ
- (i) שפיר מסופקין אנן דלמא נאנסה
- (ii) משום דיכול להיות דאע"פ שנאנסה לא טענה שנאנסה מחמת דגנאי היא לה
- (ג) קשיא
- (i) היאך אמרת
- (1) באשת כהן ובאשה דקיבל בה אבוה קידושין בפחות מג'
- (2) דליכא אלא ספק אחר דנבעלה באופן דלא אסירא לי
- (ii) הוי לן למיחשב לספק שני דיכול להיות דמוכת עץ היא
- (iii) ונמצא
- (1) דבאשת כהן איכא ב' אופנים דמותרת לו
- (א) נבעלה שאין תחתיו
- (ב) מוכת עץ היא דמותרת אף לכהן
- (2) ואף בקיבל בה אבוה קידושין בפחותה מג' איכא ב' אופנים דמותרת לו
- (א) נבעלה באונס תחתיו
- (ב) מוכת עץ היא
- (ד) תירוץ
- (i) אתיא כר' יהושע דס"ל בדף לו: דמוכת עץ לא שכיחא
- (ה) קשיא
- (i) בגמרא שם ס"ל רבן גמליאל דמוכת עץ שכיחא
- (ii) והלכה כמותו
- (ו) תירוץ
- (i) נוקטין דאינה מוכת עץ

(ii) דאין גנאי בכך

(iii) ואלו היתה מוכת עץ בודאי היתה טוענת מוכת עץ אני מחמת דנאמנת בהאי טענה

תד"ה ומי אמר ר' אלעזר הכי ותד"ה קינוי וסתירה אין עדים לא

- (1) משנה (א) האומר לאשה קידשתיך הוא אסור בקרובות'
 - (2) תוספות בסוגיא דידן (א) מוכרח דאמר קידשתיך בפני ב' עדים (ב) דאל"ה אין קידושיו קידושין אף אלו ברור לן שעשה מעשה קידושין (3) גמרא (א) ר' אלעזר (i) האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו (4) הקדמות מבוססות על תוספות ומהרש"א (א) הקדמה א' (i) משנה דקידשתיך בפני ב' עדים דמצי אוסר נפשי' בקרובות' (ii) ור' אלעזר דמצי אוסר אשה לנפשי' ע"י שאומר פתח פתוח מצאתי (iii) מוכרח (1) דקבעו נאמנות האיש דלא משקר בין במזיד בין בטעות (2) ודקבעו עוד דליכא ריעותא של אין דבר שבערוה פחות משנים (ב) הקדמה ב' (i) כדי לקבוע דלא משקר במזיד (1) קא סמכי משנה ור' אלעזר על "שוי' אנפשי' חתיכה דאיסורא" (ii) כדי לקבוע דלא משקר בטעות (1) למשנה נקטו בפשיטות דלא יתכן שטועה באלו קידש לאשה (2) ור' אלעזר רבותא אשמועינן דנקטינן דקים לי' ואינו טועה באלו פתח פתוח מצא (ג) הקדמה ג' (1) כדי לקבוע דליכא ריעותא של אין דבר שבערוה פחות משנים (2) במשנה קא סמכי על הא (א) דמדובר כשאומר קידשתיך בעדים (ב) ולכ"ע מספיק טענה זו להפריך לריעותא (3) ולר' אלעזר (א) מוכרח דאית לי' שיטה זו (שיטה א'):
 - (i) מחמת דקים לי' לבעל שנבעלה
 - (ii) חשיב כאלו איכא עדים שזינתה בעדים
 - (iii) והני "עדים" מספיקין להפריך לריעותא

(ב) ומוכרח דלית לי' לר' אלעזר שיטה זו שכנגד (שיטה ב'):

(i) אשר להפריך לריעותא

(ii) איצטריך שיטעון הבעל דזינתה בעדים

(5) גמרא

(א) קשיא לר' אלעזר

(i) מאי קמ"ל ר' אלעזר

(1) כבר תנינא דהאומר לאשה קידשתך הוא אסור בקרובותי'

(2) דלא חיישינן דלמא משקר במזיד מחמת דשול' אנפשי' חתיכה דאיסורא

(ב) תירוץ

(i) קבענו בהקדמה

(1) דממשנה לית למידק אלו לגבי פתח פתוח חוששין דמשקר בטעות

(2) ודקמ"ל ר' אלעזר דקים לי' ולא משקר בטעות

(6) מהרש"א ד"ה מי אמר

(א) קשיא

(i) ליתרצי דקא משמע לן ר' אלעזר

(ii) דבשיטה א' אזלינן

(1) דבידוע לבעל שנבעלה חשיב כזינתה בעדים

(2) אשר ע"י כן לית ריעותא דאין דבר שבערוה פחות משנים

(ב) תירוץ

(i) מן לישנא דר' אלעזר אשר "נאמן לאוסרה עליו"

(ii) משמע דעיקר רבותי' היינו דאית לי' נאמנות דאינו משקר

(7) המשך גמרא

(א) קשיא לר' אלעזר

(i) במימרא אחרת ס"ל ר' אלעזר דאין אשה נאסרת אלא על ידי קינוי וסתירה

(ii) ומסתבר דאע"ג דר' אלעזר אית לי' דקים לי'

(iii) מ"מ

(1) אידך ר' אלעזר בשיטה ב' אזיל

(2) דלטענת פתח פתוח איכא ריעותא של אין דבר שבערוה פחות משנים

(ב) תירוץ

(i) "ולטעמיך קינוי וסתירה אין בעדים לא בתמי"

(8) תוספות ד"ה קינוי וסתירה כמבואר במהרש"א

(א) הקדמה

(i) לכאורה תרצן באמרו "בעדים לא בתמי" כיוון למימר

- (1) דכמו דנאסר בקרובותי' כשאמר קידשת' בעדים
- (2) כמו כן מסתבר דנאסרה עליו כשאמר פתח פתוח מצאתי

(ii) קשיא

- (1) האיך מדמה גוונא דקידשת'ך **בעדים** דלית ריעותא דאין דבר שבערוה פחות משנים
- (2) לגוון דפתח פתוח מצאתי אשר לשיטה ב' איכא ריעותא דאין דבר שבערוה פחות משנים

(ב) תירוץ

(i) תרצן רצונו לומר

- (1) כיון דר' אלעזר ס"ל דקים לי' ואינו משקר בטעות
- (2) נמצא דידוע לי' לבעל שנבעלה כשמוצא פתח פתוח בדומה לאלו יש לו עדים שזינתה
- (3) ולכן

(א) על סמך שיטה א'

(ב) ליכא ריעותא דאין דבר שבערוה פחות משנים כשמוצא פתח פתוח

דף ט:

תד"ה כל היוצא למלחמת בית דוד

- (1) גמרא
 - (א) בת שבע לא נאסרה לדוד
 - (ב) דכל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו
- (2) רש"י
 - (א) היו כותבין גט כריתות זה על תנאי שאם ימות במלחמה יהא גט מיום כתיבתו
 - (ב) ונמצא דלאחר שמת אורי' במלחמה היתה בת שבע מגורשת למפרע מיום כתיבתו
 - (ג) ולכן
 - (i) הגם דאשת איש שזינתה אסורה לבעל ואסורה לבעל
 - (ii) מ"מ הותרה בת שבע לדוד
- (3) תוספות כמבואר במהרש"א
 - (א) קשיא א'
 - (i) הגע בעצמך
 - (1) לא יתכן אשר יכתוב משהוא גט זה לחפות על אשתו אולי תזנה תחתיו
 - (2) דהרי לא מחפה עלי' במקרה דלא מת
 - (ii) ולכן מוכרח
 - (1) דלא כתבו לגט זה אלא למיפטרה מן חיוב יבום
 - (2) ותיקשי דדיקא מי שיש לו אח ואין לו בן יש לו למיכתבי'
- (ב) קשיא ב'
 - (i) אף על פי
 - (1) דבקושטא מת אורי' וחיפה גט שלו על בת שבע לאחר שמת
 - (2) משום דלמפרע הותרה בעילת דוד והותרה בת שבע לו
 - (ii) מכל מקום
 - (1) מכוח מסקנת גמרא בפרק מי שאחזו
 - (2) בעילותי' לדוד אסורות היו כל זמן שלא מת אורי'
- (4) מהרש"א
 - (א) הקדמה
 - (i) פירוש זו אמרנוה לפי גרסא בתוספות אשר מלת "ועוד" בתוספות מפרדת בין קושיא א' לקושיא ב'
 - (ii) אבל איתא גרסא אחרת בתוספות דמוחקת למלה "ועוד"
 - (iii) ואשר על פי גרסא זו

(1) לא דנו תוספות כל עיקר בענין אלו גט זה מהני היכא דלא מת

(2) ולא שקלי וטרי אלא בהא דהגם שמת אורי' מ"מ בעילותי' לדוד אסורות היו לפני שמת אורי'

(ב) קשיא

(i) אם לא דנו בשלא מת אמאי הוסיפו תוספות דלא הי' לו למיכתב גט זה אלא מי שיש לו אח ואין לו בן

(ii) הרי קבענו דאלו מת מהני גט זה מיהת להתיר בעילותי' למפרע

תד"ה אי למיתב ובא"ד משום דבאותו מנה

(1) גמרא

(א) אמר ר' אלעזר האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו

(ב) הקדמה

(i) אשה שנבעלה אין אסורה לבעלה היכא דליכא אלא ספק ספיקא שנבעלה באופן דנאסרה לו

(ii) לענין זה משמעו של "ספק ספיקא" היינו דאיכא לכל הפחות ב' אופנים שאלו נבעלה בהן מותרת לבעלה

(ג) קשיא

(i) אשת ישראל אינה אסורה לבעלה אלא אם כן נבעלה ברצון תחתיו כלומר לאחר שנתארסה לו

(ii) והיכא דאין אנו יודעין אלא אשר בעלה פתח פתוח מצא ליכא אלא ספק ספיקא דנבעלה תחתיו ברצון

(iii) דאיכא ב' אופנים שאלו נבעלה בהן מותרת לבעלה

(1) דהרי יכול להיות שנבעלה שאין תחתיו

(2) ואף אי נבעלה תחתיו יכול להיות שנבעלה באונס

(iv) ואמאי אסורה היא לו

(ד) תירוץ א'

(i) ר' אלעזר באשת כהן משתעי

(1) אשת כהן אסורה לבעלה אם נבעלה תחתיו בין באונס בין ברצון

(2) ולכן ליכא אלא חד אופן דמותרת לו דהיינו דיכול להיות שנבעלה שאין תחתיו

(3) ומחמת דליכא ספק ספיקא אסורה היא לו

(ה) תירוץ ואיבעית אימא

(i) ר' אלעזר באשת ישראל דקיבל בה אבוה קידושין פחותה מבת ג' משתעי

(1) דליכא לספוקי בשאין תחתיו דהרי כשנבעלה בפחותה מבת ג' בתולותי חוזרות

(2) ולכן ליכא אלא חד אופן דמותרת לו דהיינו דיכול להיות דנבעלה תחתיו באונס

(3) ומחמת דליכא ספק ספיקא אסורה היא לו

(2) המשך גמרא בעמוד א' כמבואר בתוספות

(א) ר' אלעזר נקיט דקים לי' ואינו טועה באמרו פתח פתוח מצאתי

(ב) דאי לאו הכי

(i) הוי מספקינן באלו בקושטא פתח פתוח מצא

(ii) והוי

(1) מוקמינן לאשה בחזקת היתר דבתולה היתה ולא נבעלה כלל

(2) ולא הוינו דנין כל עיקר אשר יכול להיות דנבעלה באופן דאסורה היא לו

(3) הקדמה להמשך גמרא

(א) משנה דף ב.

- (i) אשה נשאת ביום ד'
(ii) כדי
(1) שאם ימצא פתח פתוח
(2) לא יתקרה דעתו עד שיבא לב"ד למחר ביום ה' ויודיעו לו דאסורה היא לו
- (4) המשך גמרא בעמוד ב'
א) קושיית אביי לר' אלעזר
(i) מאי קמ"ל ר' אלעזר דקים לי'
(ii) הרי ממתניתין כבר מוכרח דקים לי'
(iii) דאל"ה מחמת חזקת היתר שלה לא יאסרוה לבעלה אף אלו יבא לב"ד
- ב) תירוץ
(i) ליכא לאוכוחי ממתניתין דקים לי'
(ii) דאף אלו הוי סבירא לה למשנה דלא קים לי' ניחא הא דרוצין שלא יתקרה דעתו עד שיבא לב"ד
(1) דאע"פ שאינו נאמן לאוסרה עליו
(2) מ"מ נאמן להפסידה כתובתה משום דחזקת ממון שלו גוברת על חזקת היתר שלה
(iii) עכשיו
(1) מחמת דמן המשנה ליכא לאוכוחי דקים לי'
(2) מובן דאיצטריך לר' אלעזר לאשמועינן דקים לי'
- (5) תוספות
א) הקדמה
(i) קבענו דלגבי הפסד ממון אלו לא קים לי'
(1) אף על גב דאיכא לספוקי אלו אכתי בתולה הואי
(2) מכל מקום על סמך חזקת ממון דילי' נקטינן דבקושטא מצא פתח פתוח ואשר לא היו לה בתולים
(ii) ברם
(1) אף על גב דמכח חזקת ממון נקטינן דנבעלה
(2) אכתי מוטל עלינו לקבוע אלו נבעלה באופן דמפסידה כתובתה
(iii) השתא
(1) בדליכא אלא ספק אחד לטובתה
(2) בפשטות סמכינן על חזקת ממון דילי' להפסידה כתובתה
- ב) שאלה
(i) אבל זאת צריך למודעי
(ii) האם אף בדאיכא ספק ספיקא לטובתה יהא נאמן להפסיד כתובתה
(1) אשר בכך
(א) אע"ג דקבענו

(i) דאלו משנה עוסקת לגבי לאוסרה עליו כשיבא לב"ד

(ii) אין לאוקמה באופן דאיכא ספק ספיקא לטובתה

(ב) מ"מ

(i) עכשיו דרוצין לאוקמה למשנה לגבי הפסד כתובתה כשיבא לב"ד

(ii) מצינו לאוקמה אף באופן דאיכא ספק ספיקא לטובתה

(iii) שים לב אגב אורחא

(1) דלגבי בת ישראל שקיבל בה אבוה קידושין לאחר שהיתה בת ג'

(2) אע"ג דקבענו דלדידה איכא ספק ספיקא לגבי אלו אסורה לו

(א) דהיינו

(i) ספק שאינו תחתיו דאינה אסורה לו

(ii) ספק באונס דאינה אסורה לו

(3) מכל מקום לית לגבה ספק ספיקא באלו מפסידה כתובתה

(א) דחד מהני ספיקי אינה עולה לטובתה לגבי הפסד כתובה

(ב) דאף אלו נבעלה שאין תחתיו מפסידה לכל הפחות מנה מכתובתה

(ג) כדנבאר בטבלא דלהלן

(ג) הקדמה א' לתשובה

כתובת אשה	כולי עלמא	ר' יוחנן ורב ששת	ר' אלעזר
זינתה תחתיו	לית לה ולא כלום		
מוכת עץ תחתיו	מאתים		
נאנסה תחתיו	מאתים		
הכיר בה שהיתה דרוסת איש (נבעלה באונס או ברצון) שאין תחתיו	מנה		
הכיר בה שהיתה מוכת עץ שאין תחתיו		מאתים לר' מאיר	מנה לרבנן דר' מאיר
לא הכיר בה שהיתה דרוסת איש (נבעלה באונס או ברצון) שאין תחתיו		מנה	מקח טעות ולית לה ולא כלום

(ד) הקדמה ב' לתשובה

(i) משנה יב:

(1) עובדא

(א) הנושא את האשה ולא מצא לה בתולים

(ב) היא אומרת שנאנסתי תחתך

(ג) והוא אומר לא כי אלא עד שלא ארסתיך נאנסת כלומר שנאנסת שאין תחת

(2) אז

(א) רבן גמליאל ס"ל דנאמנת

(ב) ר' יהושע ס"ל דאינה נאמנת

- (ii) גמרא
- (1) רב ששת ס"ל דאליבא דר' יהושע מנה מיהת יש לה בכתובתה
- (ה) תשובה
- (i) קשיא
- (1) ניחש דלמא נבעלה תחתיו ברצון ולית לה ולא כלום
- (ii) אלא ודאי
- (1) דהיכא דאיכא ספק ספיקא לטובתה לא מצי להפסידה כתובה
- (2) ובנידון דידן איכא תרי ספיקי דיש לה לכל הפחות מנה בכתובתה
- (3) חדא
- (א) אלו נאנסה תחתיו כתובתה מאתים
- (4) ועוד
- (א) אלו דרוסת איש היא שאין תחתיו יש לה מיהת מנה בכתובתה אליבא דרב ששת
- (iii) ומחמת הני ב' ספיקי לטובתה דנין שלא נבעלה ברצון תחתיו
- (6) מהרש"ל הובא במהרש"א בא"ד משום דבאותו מנה
- (א) קושיית יש מקשים
- (i) במשנה בדף יב: קבענו
- (1) אשר בעל טוען "לא כי אלא עד שלא ארסתיך נאנסת"
- (א) אשר לטענה זו אית לה מיהת מנה בכתובתה
- (2) ואינו טוען שנבעלה ברצון תחתיו
- (א) אשר לטענה זו לית לה ולא כלום בכתובתה
- (ii) ולכאורה לשון "לא כי אלא" משמע דטוען טענה ודאית שנאנסה שאין תחתיו
- (iii) ותיקשי אמאי נקטו תוספות דמוכרח דסמכינן על ספק ספיקא לנמק הא דאית לה מנה בכתובתה
- (ב) תירוץ
- (i) בעל אינו טוען טענת ודאית
- (ii) אלא משיב לה ככה:
- (1) "אף אלו אמת כדאמרת דנאנסת
- (2) מ"מ לית לך אלא מנה בכתובתך דיכולני לומר דנאנסת שאין תחתי"
- (iii) והא ראי'
- (1) דבמשנה בדף יב: כתיב "ולא מצא לה בתולים"
- (2) אשר פשיטות משמעו שיכול להיות דזינתה תחתיו
- (7) מהרש"א
- (א) מהרש"ל צודק בתירוצו לקושיית יש מקשים
- (ב) הי לך עוד סיעתא למהרש"ל

(i) אלו טוען טענה ודאית אשר נאנסה שאין תחתיו

(1) מוכרה דקא סמיך

(א) או על ידיעת עצמו משעה שנאנסה דנאנסה שאין תחתיו

(ב) או שנתברר לו בעדים

(ii) עכשיו

(1) אלו יודע בעצמו שנאנסה שאין תחתיו

(א) אף רבנן דרב ששת הוי סבירא להו דיש לה מיהת מנה בכתובתה

(ב) דהרי הכיר בה שאינה בתולה ואין מקחו מקחו טעות כמבואר בטבלא

(2) ואם נתברר לו על ידי עדים שנאנסה שאין תחתיו

(א) תיקשי מאי טעמא דרבן גמליאל דס"ל דנאמנת שנאנסה תחתיו

(8) משנה דף יג.

(א) היא אומרת מוכת עץ אני לפני שארסתי (שאינן תחתך)

(ב) והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את לפני שארסתיך (שאינן תחתי)

(ג) ר' יהושע אומר אינה נאמנת

(9) גמרא

(א) ניהדר לטבלא זו

כתובת אשה	כולי עלמא	ר' יוחנן ורב ששת	ר' אלעזר
זינתה תחתיו	לית לה ולא כלום		
מוכת עץ תחתיו	מאתים		
נאנסה תחתיו	מאתים		
הכיר בה שהיתה דרוסת איש (נבעלה באונס או ברצון) שאין תחתיו	מנה		
הכיר בה שהיתה מוכת עץ שאין תחתיו		מאתים לר' מאיר	מנה לרבנן דר' מאיר
לא הכיר בה שהיתה דרוסת איש (נבעלה באונס או ברצון) שאין תחתיו		מנה	מקח טעות ולית לה ולא כלום

(ב) שאלה

(i) לר' יהושע דס"ל דאינה נאמנת דנאנסה תחתיו ודנין דנאנסה שאין תחתיו

(ii) כמה נותנין לה בכתובתה

(ג) תשובה

(i) דין שלה דומה לאשה אשר הוברר לן דלא הכיר בה דנאנסה שאין תחתיו

(ii) דהיינו מנה לר' יוחנן ולא כלום לר' אלעזר כמבואר בשיטה אחרונה דטבלא

(10) תוספות

(א) קשיא

(i) ברם בהאי דר' יהושע לא ברור לה אשר נאנסה שאין תחתיו

(ii) דהרי קבענו דבעל אינו טוען טענת ודאי

(iii) ותיקשי

(1) דלר' יוחנן נימא דמכח ספק ספיקא יש לה מאתים בכתובתה

(א) ספק מוכת עץ שאינו תחתיו

(i) דלר' יוחנן אליבא דר' מאיר כתובתה מאתים

(ב) ספק נבעלה תחתיו באונס או נעשית מוכת עץ תחתיו

(i) דכתובתה מאתים לכולי עלמא

(2) ודלר' אלעזר נימא דמכח ספק ספיקא יש לה מיהת מנה בכתובתה

(א) ספק מוכת עץ שאינו תחתיו

(i) דלר' אלעזר כתובתה מנה

(ב) ספק נבעלה תחתיו באונס או נעשית מוכת עץ תחתיו

(i) דכתובתה מאתים לכולי עלמא

(ב) תירוץ ר"י

(i) ר' יהושע ס"ל דמוכת עץ לא שכיח ולית לספוקי עלה

(11) מהרש"א

(א) קשיא

(i) בדף ט. בתד"ה איבעית אימא קבענו דמוכת עץ שכיחא היא

(ב) תירוץ

(i) התם מדובר לרבן גמליאל דהלכה כמותו ודס"ל בדף לו: דמוכת עץ שכיחא היא

(ii) משא"כ הכא דבשיטת ר' יהושע אנן קיימין ור' יהושע ס"ל בדף לו: דמוכת עץ לא שכיחא

תד"ה מאי לאו

(1) הקדמה

(א) ביותר מסתבר לאסור לאשה לבעלה בטענת דמים מבטענת פתח פתוח

(i) טענת דמים ודאי קים לי'

(ii) משא"כ

(1) בטענת פתח פתוח שקלי וטרי באלו קים לי'

(2) ואלו לא קים לי'

(א) אינו נאמן לאוסרה עליו

(ב) דמחמת חזקת היתר דילה נוקטין דטעה ובקושטא פתח נעול מצא

(iii) שים לב

(1) דבין בטענת דמים בין בטענת פתח פתוח

(2) לא חיישינן לדלמא משקר במזיד

(3) דמ"מ שויה אנפשי' חתיכה דאיסורא

(ב) לגבי הפסד כתובתה

(i) לא איכפת לן אלו קים לי'

(1) דאף אלו לא קים לי' נוקטין דמצא פתח פתוח מחמת חזקת ממון דילי'

(ii) ברם

(1) לגבי הפסיד כתובה יכול להיות דהטוען פתח פתוח מצאתי משקר במזיד להפסיד כתובתה

(א) דאין לברר טענתו ע"י שושבינין

(2) משא"כ לגבי הפסד כתובה ע"י טענת דמים אין למיחזש דמשקר במזיד

(א) דיכולין לברר טענתו ע"י שושבינין

(iii) ושקלי וטרי

(1) אלו לגבי הפסד כתובתה ע"י טענת פתח פתוח

(א) מצינו למיסמך על חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה

(ב) כדי למינקט דלא משקר במזיד

(2) משנה דהאוכל אצל חמיו

(א) בגליל מצי טעין טענת בתולים להפסידה לכתובה

(3) גמרא

(א) רב יהודה אמר שמואל

(i) הטוען פתח פתוח מצאתי נאמן להפסיד כתובתה

(ii) דלא חיישינן שמא משקר להפסיד כתובתה

(iii) דחזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה

(ב) רב יוסף

(i) קשיא לרב יהודה אמר שמואל

(1) מאי קמ"ל

(2) תנינא במשנה דהאוכל אצל חמיו דבגליל מצי טעין טענת בתולים להפסידה לכתובה

(3) מאי לאו דקטעין טענת פתח פתוח

(4) ומוכרח

(א) דאע"ג דאין לברר טענתו

(ב) נאמן להפסיד כתובתה מחמת חזקה דאין אדם טורח בסעודה

(ii) תירוץ

(1) משנה דהאוכל אצל חמיו מצינו לאוקמי דיקא בדקטעין טענת דמים

(2) דהתם ליכא למיחש שמא משקר

(3) דיכולין לברר טענתו ע"י שושבינין

(iii) משא"כ

(1) בדקא טעין טענת פתח פתוח דליכא לברר טענתו

(2) יכול להיות דחיישינן שמא משקר ואין סומכין על חזקה דאין אדם טורח בסעודה וכו'

(iv) להכי איצטריך רב יהודה אמר שמואל לאשמועינן דאכן סומכין על חזקה זו

(4) משנה דבתולה נשאת כמבואר בגמרא

(א) בתולה נשאת ליום רביעי

(i) דחוששין שיהא לו טענת בתולים

(ii) ורוצין חכמים שלא יתקרב דעת' לפני שיבא לב"ד

(iii) כדי שישמעו טענתו ויוכלו להודיעהו שאסורה היא לו

(5) גמרא

(א) מימרא דר' אלעזר

(i) הטוען פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו

(ii) דקים לי' ואינו טועה באמרו פתח פתוח מצאתי

(ב) אביי

(i) קשיא לר' אלעזר

(1) הרי ממשנה דבתולה נשאת כבר תנינא להא דקים לי' בטענת פתח פתוח

(2) דלאיזו טענת בתולים חוששין שיצטרך למיטען ויצטרכו ב"ד לאסרוה עליו

(3) מאי לאו דחוששין שיצטרך למיטען פתח פתוח מצאתי ויאסרוה עליו מחמת דקים לי'

(ii) תירוץ

(1) לא כדאמרת

(2) אלא דחוששין שיצטרך למיטען טענת דמים

(א) דטענת דמים פשיטא דקים לי' והלכך כשיבא לב"ד בטענה זו יאסרוה עליו

(3) ויכול להיות דלא חוששין שיצטרך למיטען טענת פתח פתוח

(א) מחמת דלא קים לי' ולא יאסרוה לו אף אלו יבא לב"ד

(4) ולכן איצטריך ר' אלעזר למילף

(א) דאף בטוען טענת פתח פתוח יאסרוה עליו דקים לי'

(ב) ומשנה דבתולה נשאת חוששת נמי שיצטרך למיטען טענה זו

(6) תד"ה מאי לאו

(א) שאלה

(i) אמאי אמרו לאבביי "מאי לאו דטען פתח פתוח מצאתי"

(ב) תשובה

(i) לכתחלה נקטו לאבביי דמי שטוען טענת דמים נוקפו לבו ביותר ממי שטוען פתח פתוח מצאתי

(1) ולכן

(א) מי שיצטרך למיטען טענת דמים

(ב) לא יתקורר דעתו אף אלו כונס לפני יום ד' ושוהה יותר מיום אחד לפני שיבא לב"ד

(2) ונמצא

(א) דמחשש שיצטרך למיטען טענת דמים לא איצטריך לן לתקן דבתולה נשאת ביום ד'

(ב) וע"כ דחוששין שיצטרך למיטען טענת פתח פתוח

(i) אשר אין לבו נוקפו

(ii) ואלו נושא לבתולה לפני יום ד' יכול להיות שיתקורר דעתו

(ii) ולבסוף מסקי

(1) דאף במי שיצטרך למיטען טענת דמים יש לחוש שיתקורר דעתו אם שוהה יותר מיום אחד

(2) ולכן יכול להיות

(א) דבמשנה חוששין דיקא למי שיצטרך למיטען טענת דמים דדיקא אז תיקנו שיבא לב"ד ויאסרוה

(ב) אבל בטוען טענת פתח פתוח לא יאסרוה מחמת דלא קים לי'

(7) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי קאמרי לרב יוסף מאי לאו דקא טעין טענת פתח פתוח

(ii) אע"ג דסברת אשר לבו נקפו אין לו שייכות לענין משנה דהאוכל אצל חמיו

(iii) דמדובר כשכבר בא לב"ד לטעון טענת בתולים ורוצה להפסידה כתובתה

(ב) תירוץ

(i) הכי קא דייק רב יוסף

(1) אין הכי נמי דלית סברא למימר אשר דהאוכל אצל חמיו מיירי דיקא בטוען טענת פתח פתוח

(2) ואעפ"כ קא דייק רב יוסף מהאי משנה דלא חיישין דמשקר במזיד בטענת פתח פתוח מצאתי

- (3) משום דקס"ד דמיירי בכל טענת בתולים כלומר בין בטוען טענת פתח פתוח בין בטוען טענת דמים
- (4) ומחמת דמיירי נמי בטענת פתח פתוח הרי הוברר דלא חיישינן דמשקר במזיד
- (ii) ומפריכין לדיוק דרב יוסף
- (1) דיכול להיות
- (א) דהאי משנה דיקא בטוען טענת דמים מיירי
- (ב) ודאין הכי נמי דבטוען טענת פתח פתוח מצאתי חיישינן דמשקר במזיד
- (ג) השתא
- (i) קושיית אביי נמי הוי מצינן להולמו אלו נוקי למשנה דבתולה נשאת בין בטענת דמים בין בטענת פתח פתוח
- (ii) ברם הכי קא מקשי תוספות
- (1) אביי דהי' תלמידו דרב יוסף
- (2) הוי לי' לאסיק אדעתיה דמצינן להקשות עליו כעין דהקשו לרב יוסף
- (א) דיכול להיות דמתניתין דיקא בטוען טענת דמים משתעי
- (ב) ודלהכי ליכא להקשות לר' אלעזר אשר כבר תנינא למילתי' במתניתין
- (iii) ולכן מתרצי תוספות
- (1) דמסברא דלבו נקפו איכא לאוקמי למשנה דבתולה נשאת דיקא בטוען טענת פתוח
- (2) ולכן מקשי אביי שפיר לר' אלעזר דמוכרח דמשנה זו אית לה דקים לי'
- (iv) ברם לבסוף מקשי בגמרא
- (1) דליכא להאי סברא דלבו נקפו
- (2) ולכן בקושטא מצינן להקשות לאביי כעין דהקשו לרב יוסף
- (3) דהיינו דיכול להיות דמשנה דבתולה נשאת דיקא בטוען טענת דמים משתעי
- (4) ומתורצת קושיית אביי לר' אלעזר

תד"ה נאמן להפסידה כתובתה

(1) גמרא

(א) ר' אלעזר

- (i) האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו
- (ii) דקים לי' ובקי ולכן נקטינן דבקושטא מצא פתח פתוח
- (iii) ולית למיחש לדלמא משקר במזיד דלגבי נפשי' שווי' עלי' חתיכה דאיסורא

(ב) שאלה

(i) האיך הוינו דנין אלו הוי אסקינן דלא קים לי'

(ג) תשובה

- (i) הוינו מוקמינן לה בחזקת היתר
- (ii) והוינו דנין דפתח נעול מצא ובתולה היתה ודאינה אסורה לו

(2) רש"י דף ט. ד"ה נאמן לאוסרה עליו כמבואר במהרש"א

(א) שאלה

(i) לר' אלעזר

- (1) האם מיהת לגבי הפסד כתובתה אינו נאמן דחיישינן דמשקר במזיד
- (2) או דנאמן אף להפסיד כתובתה מכח חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה

(ב) תשובה כמבואר במהרש"א

(i) לגבי הפסד כתובתה ס"ל ר' אלעזר דחיישינן דמשקר במזיד

(3) משנה דבתולה נישאת

(א) בתולה נשאת ליום רביעי

(i) כדי שאלו יש לו טענת בתולים

(ii) לא יתקרב דעת' לפני שיבא לב"ד למחר ביום ה' דקביעי ב"ד

(iii) ויוכלו להודיעו שאסורה היא לו

(4) המשך גמרא

(א) אביי

(i) קשיא לר' אלעזר

(1) הרי ממשנה דבתולה נשאת כבר תנינא להא דר' אלעזר דקים לי' בטענת פתח פתוח

(2) דאל"ה

(א) מחמת חזקת היתר שלה

(ב) לא יאסרוה לו אף אלו יבא לב"ד בטענתו

(ב) תירוצ'ן

(i) מתניתין דמשמע דמהימן בטענת פתח פתוח

- (1) יכול להיות דלאו מטעם דקים לי' ודלהכי נאמן לאוסרה עליו
- (2) דבקושטא לא קים לי' אשר פתח פתוח מצא
- (ii) והא דמשמע ממתניתין דמהני לי' טענתו יכול להיות דהיינו להפסידה כתובתה
- (1) דאע"ג דלא קים לי'
- (א) לגבי הפסד ממון נקטינן דבקושטא פתח פתוח מצא
- (ב) דחזקת ממון שלו גוברת על חזקה הגוף שלה
- (2) ולא חיישינן דדלמא משקר במזיד
- (א) משום דסמכינן על חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה
- (ג) שים לב אשר אביי מצי סבר
- (i) דהגם
- (1) דכדי שלא למיטעי אשר משנה משום הפסד כתובה נגעו בה ודס"ל לחזקה דאין אדם
- (2) איצטריך ר' אלעזר למילף דמשנה ס"ל דקים לי' ודנאמן לאוסרה עליו
- (ii) מכל מקום בקושטא יכול להיות
- (1) דמשנה ור' אלעזר תרוייהו ס"ל דאינו נאמן להפסיד כתובתה
- (2) מחמת דלית להו לחזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה
- (5) גמרא
- (א) רב יהודה אמר שמואל
- (i) האומר פתח פתוח מצאתי נאמן להפסידה כתובתה
- (ii) ואין חוששין דמשקר במזיד
- (iii) משום דחזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה
- (6) תוספות
- (i) פליגי על רש"י
- (ii) וסבירא להו דאף ר' אלעזר ס"ל דנאמן להפסידה כתובתה
- (7) מהרש"א
- (א) קשיא א' על תוספות
- (i) קבענו דבמסקנא ליכא הוכחה אשר ר' אלעזר ואביי גופייהו ס"ל דסומכין על חזקה דאין אדם
- (ב) קשיא ב' על תוספות
- (i) אלו הוה ברור לן דלר' אלעזר קא סמיך על חזקה זו
- (ii) למה איצטריך לי' לרב יהודה אמר שמואל למילף האי דינא

תד"ה לא דקא טעין טענת דמים

(1) הקדמה

(א) רבן גמליאל

(i) נאמנת אשה לטעון מוכת עץ אני ולא הפסדתי כתובתי

(ii) ואף נאמנת אשה לטעון משארסתני נאנסתי ולא הפסדתי כתובתי

(1) ויש לה נאמנות זו

(א) או מכוח חזקת הגוף שלה

(ב) או במיגו דאי בעיא אמרה מוכת עץ אני דהויא נאמנת כדאמרן

(2) גמרא

(א) נאמן איש לטעון

(i) פתח פתוח מצאתי והפסדת כתובתיך

(ii) אע"ג שהיא מכחישתו וטוענת פתח נעול מצאת ובתולה הייתי

(iii) ולא חיישינן דמשקר במזיד

(iv) משום דסמכינן על חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה

(3) תוספות ד"ה לא דקא טעין טענת דמים

(א) קשיא

(i) ליהמנא לדידה דפתח נעול מצא ודבתולה הויה

(ii) במיגו דאי בעיא אמרה

(1) אין הכי נמי דלא היו לי בתולים

(2) אבל מוכת עץ אני או משארסתני נאנסתי

(ב) תירוץ של תוספות אינה מענייננו

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא מקשי תוספות נמי

(1) דלהימנא לדידה דפתח נעול מצא מחמת חזקת הגוף שלה

(ב) תירוץ

(i) אי אזלת בתר חזקה זו מוכרח דמשקר במזיד

(ii) וחזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה

(1) מסייעהו דאינו משקר

(2) ועדיפא מחזקת הגוף שלה דהיתה בתולה

(ג) קשיא

(i) האי חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה

- (ii) ליפרוך נמי לטענה דידה דמשארסתני נאנסתי ומוכת עץ אני
- (ד) תירוץ
- (i) חזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה
- (1) מסייע לי'
- (א) דיקא לטענתו דפתח פתוח מצא ולא היו לה בתולים
- (ב) כשהיא מכחישתו וטוענת דאכתי בתולה היתה
- (ii) אבל
- (1) חזקה זו לא מסייע לי' אלו הודית דלא היו לה בתולים
- (2) אלא דטוענת דאפילו הכי יש לה כתובה
- (ה) קשיא
- (i) א"כ אמאי מקשי תוספות דבסוגיא דידן
- (ii) דליהמנה במיגו דאי בעיא אמרה אין הכי נמי דאין לי בתולים אבל מוכת עץ אני או משארסתני נאנסתי
- (ו) תירוץ
- (i) אלו הויא טוענת ככה לא הוית מכחישתו דאין לה בתולים
- (ii) וחזקה דאין אדם טורח בסעודה לא הויא מועלת לו
- (5) גמרא דף ט .
- (א) ר' אלעזר
- (i) האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו היכא שהיא שותקת או אומרת פתח נעול מצא
- (ii) ברם אינו נאמן לאוסרה עליו
- (1) היכא דאינו אלא ספק ספקא דנעשית בעולה באופן דנאסרה לו
- (2) כלומר דאיתנהו לכל הפחות ב' אופנים אשר אלו נבעלה בהן מותרת לבעלה
- (6) תוספות שם ד"ה ואי בעית אימא
- (א) קשיא
- (i) כדי לקבוע אלו יש ספק ספיקא לטובתה
- (1) חשבינן לספק הא דיכול להיות דנאנסה דמותרת לו
- (2) דמצינו למימר דהיינו טעמא דלא טענה דנאנסה משום דגנאי הוא לה
- (ii) ברם
- (1) לא חשבינן לספק הא דיכול להיות דמוכת עץ היא
- (א) דנקטינן
- (i) דמוכת עץ אין גנאי לה
- (ii) ואלו היתה מוכת עץ הויא טוענת כך
- (7) מהרש"א חלק א'
- (א) קשיא

- (i) אלו אין גנאי הוא לה למיטען מוכת עץ אני למה מקשין תוספות לגבי הפסד כתובתה
- (ii) דליהמנה במיגו דאי בעיא אמרי מוכת עץ אני

(ב) תירוע

- (i) אין הכי נמי

(1) דמחמת דמוכת עץ "אין גנאי הוא לה" לא מספקינן דבקושטא מוכת עץ הויא

(2) משום דאלו היתה מוכת עץ הויא טוענת כך

- (ii) אבל לגבי מיגו

(1) הא דאין גנאי לה למיטען מוכת עץ אני מוסיף לנאמנותה כשטוענת דבתולה הייתי

(2) במיגו דאי בעיא הויא טוענת מוכת עץ אני דטענה מעולה היא ואף אין לה גנאי למיטען ככה

(8) מהרש"א חלק ב'

(א) קשיא

(i) בדף ט. אין הכי נמי דלא חשבינן מוכת עץ לספק לגבי ספק ספיקא

(ii) מ"מ להימנה דפתח נעול מצאת במיגו דאי בעיא הוי טוענת מוכת עץ אני

(ב) תירוע

(i) לגבי איסור ליכא נאמנות מכח מיגו

(ii) משא"כ

(1) בסוגיא דידן דמדובר בדין ממון לגבי הפסד כתובה

(2) ובדין ממון שפיר מקשין תוספות דליהמנה במיגו

(9) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מסוגיא דראוה מדברת בדף יג. משמע דסמכינן על מיגו אף לגבי איסור

דף י.

תד"ה חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה

(1) הקדמה א'

(א) האומר פתח פתוח מצאתי

(i) נקטינן דקים לי' דנבעלה ואינו טועה

(ii) ומספקינן אלו נבעלה באופן דאסורה לי'

(ב) קבענו בדף ט.

(i) דאינה אסורה לו היכא דאיכא לכל הפחות ב' ספיקות דנבעלה בהיתר

(ג) וקבענו בדף ט: תד"ה אי למיתב

(i) דאף לגבי הפסד כתובה אשר לגבי' מסייעהו חזקת ממון

(ii) מ"מ

(1) היכא דאיתנהו ב' ספיקות לטובתה

(2) יש לה מיהת כתובה בסך הכי פחות דהוי משלם לה אלו בקושטא אירעו חד מהני ספיקות

(2) הקדמה ב'

(א) אשה שזינתה תחת בעלה לית לה ולא כלום בכתובתה

(ב) נאנסה תחתיו אינה מפסידה כלום ויש לה מאתים בכתובתה משום דנסתחפה שדהו

(ג) הכיר בה בשעת קידושין דדרוסת איש היא – כלומר דנבעלה באונס או ברצון – יש לה מנה בכתובתה

(3) הקדמה ג'

(א) גמרא דף יא:

(i) לא הכיר דדרוסת איש היא ועכשיו מודי תרוייהו דהיתה דרוסת איש

(ii) רב ששת

(1) יש לה מנה בכתובתה כדין הכיר בה שהיא דרוסת איש

(iii) רבנן דרב ששת

(1) לית לה ולא כלום משום דמקחו מקח טעות

(4) הקדמה ד'

(א) משנה וגמרא דף יב:

(i) היכא

(1) דהודית או איכא דעדים דבעולה היא

(2) והיא טוענת משארסתני נאנסתי וכתובתי 200

(ii) לר' יהושע אין נאמנת מחמת דאוקי ממונא דכתובה בחזקת מרי'

(ב) אז

- (i) רב ששת אליבא דר' יהושע ס"ל דמיהת אית לה מנה בכתובתה
- (ii) ורבנן דרב ששת ס"ל דמקח טעות הוי ולית לה כלום

(5) גמרא דידן

(א) שאלה

- (i) מי שטוען פתח פתוח מצאתי
- (ii) האם נאמן נמי להפסידה כתובתה או דחוששין דדלמא משקר במזיד להפסיד כתובתה

(ב) תשובה

- (i) נאמן אף להפסידה כתובתה
- (ii) דחזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה
- (iii) כלומר

(1) דאלו משקר

(2) עדיף הוי לי' לגרשה מעיקרא ולא להפסיד הוצאות לסעודתו

(6) תוספות

(א) הקדמה א'

- (i) חזקה זו אין לה מקום אלא היכא דנאסרת לו אשר בכך מפסיד לסעודתו
- (ii) נמצא

(1) דאשה שאינה נאסרת לו מחמת ספק ספיקא

(2) אינה מפסידה שום חלק מכתובתה מכוח חזקה זו

(ב) הקדמה ב'

- (i) חזקה זו אין לה מקום אלא היכא דהיא טוענת בתולה הייתי
- (ii) דמכח חזקה זו נוקטין דאינו משקר להפסידה כתובתה ודבקושטא לא היו לה בתולים
- (iii) אבל

(1) היכא דהיא הודית דנבעלה או דיש עדים שנבעלה

(2) ולא דנין אלא באופן שבו נבעלה כדי לקבוע כמה יש לה בכתובתה

(3) אין לחזקה זו כח לסייעהו דהרי אף בלא חזקה זו הוקבע דנבעלה

(ג) קשיא

(i) בגוונא דהקדמה ג' לעיל

(1) כשלא הכיר בה שהיא דרוסת איש

(2) וקא מודי תרוייהו דדרוסת איש שאין תחתיו היא ודמותרת לו

(ii) וכיוון אמרת

(1) דחזקה דאין אדם טורח בסעודה ומפסידה

(2) אין לה מקום היכא דמותרת לו

(iii) תיקשי

- (1) אמאי קאמרי רבנן דרב ששת דלית לה ולא כלום
 (2) ואמאי קאמר רב ששת דלית לה אלא מנה בכתובתה
- (ד) תירוץ
 (i) רבנן דרב ששת סברי דלית לה ולא כלום מחמת דלא הכיר בה ומקחו מקה טעות
 (ii) רב ששת אית לי'
 (1) דלא הוי מקה טעות
 (2) ברם מפסידה מנה מכתובתה כדין דרוסת איש שהכיר בה
- (ה) קשיא לרב ששת
 (i) דלמא נבעלה ברצון ולית לה כלום בכתובתה
 (ו) תירוץ
 (i) הרי קבענו דתרוייהו מודי דהויא דרוסת איש שאין תחתיו
 (ז) קשיא
 (i) בגוונא דמשנה בדף יב: דמייתנין לה בהקדמה ד' לעיל
 (ii) תיקשי
 (1) דמובן דמפסיד מנה דהודית או דאיכא עדים דבעולה היתה
 (2) ברם קבענו דבהאי סוגיא לא קא מודי איש דדרוסת איש שאין תחתיו היתה
 (3) ויכול להיות דזינתה תחתיו ותיקשי לרב ששת דיש לה מיהת מנה בכתובתה
- (ח) תירוץ
 (i) קבענו לעיל דבדאיכא ספק ספיקא לטובתה
 (ii) אז
 (1) למרת חזקת ממון שלו
 (2) יש לה מיהת כתובה בסך הכי פחות דהוי משלם אלו בקושטא אירעו חד מהני ספיקות
 (iii) ובקושטא בעובדא דמשנה זו יש ספק ספיקא לטובתה
 (1) ספק א'
 (א) נאנסה תחתיו אשר כתובתה מאתים
 (2) ספק ב'
 (א) דרוסת איש שאין תחתיו אשר לרב ששת יש לה מנה בכתובתה
 (iv) ולכן מובן דיש לה מנה בכתובתה

תד"ה מברכתא

(1) גמרא

(א) רב נחמן

(i) האומר פתח פתוח מצאתי נאמן להפסידה כתובתה

(ב) שקלא וטריא דגמרא אשר נבאר אותו להלן

(i) ההוא דאתא לקמי' דרב נחמן ואמר לי' פתח פתוח מצאתי

(ii) אמר רב נחמן אסבוהו כופרא מברכתא חביטא לי'

(iii) קשיא

(1) והא רב נחמן הוא דאמר אשר חכמים האמינוהו לבעל שאם אמר פתח מצאתי נאמן

(iv) תירוץ

(1) מהימן ומסבינן לי' כופרי

(2) תוספות

(א) הי לך ב' שיטות בגמרא

(i) שיטה א'

(1) בהוה אמינא סבירא לן

(2) דרב נחמן קאמר וכי זונות חביטא לי' בתמי'

(3) כלומר דבקושטא אין זונות חביטא לי'

(4) ולכן ס"ל

(א) דלא מהימן

(ב) ודמלקין אותו על שמוציא שם רע על בת ישראל

(5) ולאחר דמקשין

(א) והא רב נחמן הוא דאמר אשר חכמים האמינוהו לבעל להפסידה לכתובתה

(6) מתרצין

(א) דאכן ס"ל רב נחמן דמהימן ומסבינן לי' כופרי

(ב) והא דאמר "מברכתא חביטא לי'" בניחותא קאמר

(i) דחביטא לי' ומהימן מחמת דבקי הוא

(ג) והא דאסבוהו כופרא

(i) היינו משום דמברכתא חביטא לי'

(ii) ולא משום דבשקר מוציא שם רע על בת ישראל

(ii) שיטה ב'

(1) אף בהוה אמינא כבר אסיק אדעתין

(א) דרב נחמן ס"ל דמהימן

(ב) ודבניחותא קאמר מברכתא חביטא לי' ודלהכי בקי הוא

(ג) ודמלקין אותו על שחשוד על הזנות

(2) ולא מקשין אלא הא דרב נחמן לעיל לא קאמר דמלקין אותו

(3) ומתוצין

(א) אכן מהימן משום דמברכתא חביטא לי' בניחותא כדבעינן למימר מעיקרא

(ב) ומסבינן לי' כופרי

(ג) ואל תיקשי דרב נחמן לעיל לא קאמר דמלקין אותו

(ד) דר' נחמן לעיל לא נחית אלא לדין ממון ולא לדין מלקות

(3) מהרש"א

(א) שים לב

(i) דלשיטה א' לא דיבר רב נחמן בניחותא אלא בתירוץ

(ii) משא"כ לשיטה ב' דיבר בניחותא אף בקושיית הגמרא

דף י:

תד"ה בתולה

(1) משנה

(א) רישא

(i) בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין כתובתן מאתיים

(ii) חלוצה מן האירוסין משמעו

(1) אשה דאכתי בתולה היא

(2) אבל היתה מאורסת לראובן שמת

(3) ולאח"כ נעשית חלוצה לשמעון אחי ראובן

(ב) סיפא דף יא.

(i) בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כתובת מנה

(ii) חלוצה מן הנישואין משמעו

(1) אשה דאכתי בתולה היא

(2) אבל ניסת לראובן ומת

(3) ולאח"כ נעשית חלוצה לשמעון אחי ראובן

(2) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) קשיא

(i) כיוון דמילף לן מתניתין אשר בתולה אלמנה מן האירוסין כתובתה מאתיים

(ii) למה לה למשנה להוסיף אשר בתולה חלוצה מן האירוסין נמי כתובתה מאתיים

(iii) הרי כל חלוצה מוכרח דאלמנה היא

(ב) תירוץ

(i) לאשמועינן דלא מיקריא אלמנה מן הנישואין וכתובתה מנה

(1) מחמת שהיתה שומרת יבם לשמעון

(2) ואי בעי שמעון הוי נושאה בעל כרחה

(3) מהרש"א

(א) אכתי תיקשי

(i) בסיפא למה איצטריכא לה למשנה למיכתב אשר

(ii) אשה שהיא אלמנת ראובן מן הנישואין כתובתה מנה אע"ג דהויא נמי חלוצת שמעון

(iii) וכי מפני שהיא גם כן חלוצה תהא לה יותר ממנה בתמי'

(ב) תירוץ

(i) לא אידכר חלוצה בסיפא אלא משום דכבר אידכר ברישא

דף יא.

תד"ה מטבילין

(1) גמרא

(א) אמר רב הונא

(i) גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין משום דזכות הוא לו

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) זכיי' ע"י שמעון לטובת ראובן מטעם שליחות היא

(ii) דאנן סהדי דראובן עביד לי' לשמעון שליח לזכות בעד ראובן

(iii) ותיקשי

(1) דהרי אין שליחות לקטן כלומר דקטן אינו עושה שליח

(2) והאיך זכין ב"ד לטובת קטן שמתגייר

(ב) תירוץ

(i) כתיב במשנה שלימה דקטן ישראל יש לו זכיי' מדרבנן

(ii) משום דכשיגדיל ייתי לידי שליחות ויהא לו זכיי' מדאורייתא

(ג) קשיא

(i) עכו"ם אפילו זכיי' מדרבנן לית לי' דלעולם לא ייתי לכלל שליחות

(ii) ותיקשי דהאי קטן שמתגייר אכתי עכו"ם הוא

(iii) ובתורת עכו"ם לא ייתי לכלל שליחות אפילו כשיגדיל

(ד) תירוץ

(i) כיוון דאסיק אדעתין אשר

(1) קטן ישראל יש לו זכיי' מדרבנן

(2) משום דכשיגדיל ייתי לידי שליחות ויהא לו זכיי' מדאורייתא

(ii) מובן מאיליו

(1) דעכו"ם קטן שמתגייר אף הוא יש לו זכיי' מדרבנן

(2) דהרי ע"י זכיי' זו ייתי לכלל שליחות דאורייתא כשיגדיל

(3) גמרא

(א) קשיא

(i) מאי קמ"ל תנינא זכין לאדם שלא בפניו

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) נימא

(1) דהא גופה קמ"ל

(2) דעכו"ם שמתגייר יש לו זכי' מדרבנן לפי דייתי לכלל שליחות בגירות שלו

(ii) תירוץ

(1) מאחר דקטן ישראל יש לו זכי' מדרבנן מחמת דאתי לכלל גדול

(2) פשיטא היא

(ב) ברם תיקשי

(i) הא גופה נימא דהוי רבותא דקטן ישראל יש לו זכי' מדרבנן

(ג) תירוץ

(i) אין זו רבותא דכבר קבענו דמשנה שלימה היא דיש זכיי' לישראל קטן